

Oe zegge men 't ammel

2000

Groot-Haaltertse

Zegswijzen
Spreuken en
Spreekwoorden
anders bekeken

Gilbert Redant
Heemkundige Kring Haaltert

De Vlaamse taal is wonderzoet...

Oe zegge men 't ammel

**2000 Groot-Haaltertse zegswijzen
Geïllustreerd met karikaturen van Nesten**

Gilbert Redant

Heemkundige Kring Groot-Haaltert

Karikaturen:	Nesten
Kaftontwerp:	Gijs Redant
Vormgeving & drukbegeleiding:	Scanndesk Erpe-Mere
Zetwerk en coördinatie:	Willy De Loose

D/1997/3136/7

VOORWOORD

Toen Gilbert Redant in 1977 zijn eerste boekje over het Haaltertse dialect presenteerde hadden wij nooit gedacht dat de impact bij onze dorpsgenoten zo ruim zou geweest zijn.

En de boer, hij ploegde voort... Vijftien jaar later kwam een herwerkt Idioticon van ons dialect de plaatselijke bibliografie verrijken.

Mede dank zij de regelmatige bijdragen in het tijdschrift van de Heemkundige Kring en met een jaarlijkse test in het dialect van geïnteresseerden tijdens de lovenswaardige dialectquiz van het Davidsfonds "10 ver Oljters" bleef de charme van onze pittige streektaal bestaan.

Met grote vreugde begroeten wij het derde werk van de auteur dat door de zorgen van de Heemkundige Kring kan aangeboden worden. De guitige illustraties van karikaturist Nesten geven het werk een ludieke outfit.

Ruim 2000 "Outjdrikingen op zēn Oljters" werden met monnikengeduld opgetekend en gerangschikt en zodoende bewaard voor de komende generaties.

De Heemkundige Kring dankt Gilbert Redant namens de vele dorpsgenoten die naast een keurig Nederlands toch nog een stevige discussie aankunnen in hun 'echte moedertaal'.

Dat deze uitgave in een zo fraaie presentatie kan aangeboden worden danken wij aan de zeer gewaardeerde steun van het Gemeentebestuur en aan de Kredietbank.

*Namens de Heemkundige Kring,
Willy De Loose
Voorzitter.*

VERANTWOORDING

Grasduinend in de rijke bloemlezing van Haalttertse verbale uitdrukkingen valt een zekere diversiteit ervan op: ze kunnen stuk voor stuk onder gemeenschappelijke noemers worden ondergebracht, enkele ook onder meer dan één. Daarbij geven vele ervan blijk van een oeverloze fantasie, zegge een onthutsend beeldspraakvermogen bij de auteur ervan.

Onder enig geheugenwerk constateerden we bovendien dat hun aantal veel groter is dan aanvankelijk was gedacht. Ergo dat het onverantwoord zou zijn een dergelijke weelde aan stijlbloempjes voor het nageslacht verloren te zien gaan.

Al bij al voldoende interessante gegevens om er een breedvoerige studie aan te wijden (wat in het bestek van 'Spraakunst, Spelling en Idioticon van het Groot-Haalttertse dialect' uiteraard niet doenbaar was).

Onze voorouders, de scheppers van al dat moois, schrokken er niet voor terug boude termen te gebruiken om hun gevoelens pro of contra de evenmens te vertolken. Nu eens met ongeremde overdrijvingen of potsierlijke vergelijkingen, dan weer platvloers brutaal of teruggrijpend naar vergane gebruiken en toestanden. Ze deden het bij voorkeur met spetterende metaforen (al dan niet berijmd), of met kernachtige uitroepen, en ze koesterden in verband met natuur en weersomstandigheden een speciale woordenschat.

Wanneer al die stijlbloempjes en woordspelingen ontstaan zijn is zelfs niet bij benadering uit te maken. Er kunnen eeuwenoude bij

zijn, maar overjaars zijn ze zo goed als allemaal, wat laat veronderstellen dat de moderne Haaltenaar genoeg neemt met het bestaande repertoire. Het zijn er dan ook honderde, bewijze deze bundel. En dan negeren we nog de vele tientallen die eenvoudig stoelen op een, als trefwoord dienend, item uit het Idioticon, (als bv: a zitj met 't speen: hij heeft aambeien), en dus niet voldoende relevant zijn als we dit werk binnen redelijke perken willen houden.

Enkele uitdrukkingen zijn terdage niet meer in zwang maar blijven tot het taalpatrimonium behoren. Ook tot dit van andere Vlaamse dialecten trouwens, want specifiek Haalterts zijn ze lang niet allemaal, net zoals vele woorden uit het Idioticon. Wel zijn ze allemaal getoetst op het al dan niet AN-zijn, al zijn de woordenboeken (van Dale, Dr Brouwers en Dr Paardekoper) het niet altijd roerend eens op dat stuk.

Weer andere zullen door de jeugd op een 'nooit gehoord' worden onthaald, omdat ze nog zelden aan bod komen in de huidige AN-rage. Die jeugd is dan ook de voornaamste doelgroep van ons initiatief. De ouderen zullen er zonder moeite hun ware 'moedertaal' in terugvinden.

Van vele zegswijzen dringt de betekenis niet altijd direct door als men niet de gepaste accenten legt. Zo krijgen ze immers een dubbele betekenis. Een frappant voorbeeld terzake is: 'Da zal em liejere vloeken'. Met klemtoon op 'vloeken' betekent het: dat zal hem leren hoe hij moet vloeken (AN); maar met klemtoon op 'liejere' wordt het: (na een muilpeer of een uitbrander) dat is zijn straf omdat hij vloekte (dialect). Voor een onmiddellijk begrip wordt daarom, waar nodig, het accentdragend woord of de

lettergreep in vetjes gedrukt. Andere hebben dan weer die dubbele betekenis zonder de accentverschuiving. Zoals: 'mokt er e krousj over', wil zeggen: maak een kruisje over dat voorwerp (AN) en 'stop ermee, 't is afgelopen'(dialect).

Nog andere hebben geen duiding nodig omdat ze, eenvoudig geformuleerd als ze zijn, voor zichzelf spreken.

Sorry, tenslotte, voor eventuele dubbels en twijfelachtige AN-gevallen in dit werk.

Leescode:

- e: doffe e van 'de'
- ē: scherpe e van 'mes'
- è: e van 'rest'
- ê: e van 'kês' (kaars)
- Een hulpmiddeltje voor de vier e-klanken is:
ze z ēn ècht dwēs.
- oë: goën (gaan)
- oeë: boeëm (boom)
- ouë: pouën (pijn)
- De 'h' wordt niet uitgesproken, dus ook niet geschreven
- Zie achteraan de verklaring van enkele moeilijke woorden.

Kak of giejene kak, de pot op

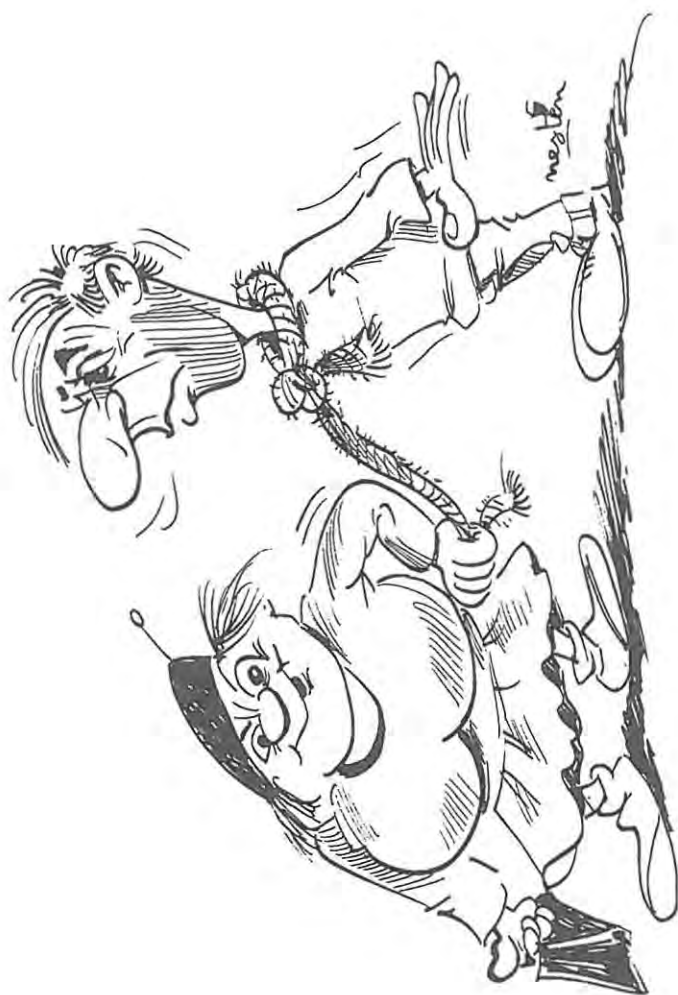
I - OVERDRIJVINGEN

Uiteraard met de bedoeling de boodschap zoveel mogelijk kracht bij te zetten. Maar dan soms zo intens dat het aan het ongelofelijke grenst, of het zelfs is. De overdrijving zit meestal in één enkel woord.

- *'n Zoj er ginnen boeltj va krouëgen?*: dat is toch wel het toppunt (gezegd bij diepe ontgoocheling)
- *Ge kindj eer deer e moezegat trekken*: (zie verder: Oude gebruiken) ze is heel mager
- *A 'n kē gin lètter zo groeët as de keirk*: hij is heel dom
- *'t Kost stikke va meesjken*: 't is heel duur
- *A 'n kom nog tot oë zēn knien'n niet*: hij is veel minder bekwaam
- *Gin oër op'zēnne kop dat deegt*: hij is heel verdorven
- *Z'ès vervroze van de kaa*: ze heeft het enorm koud
- *'k En kēn op mēn biejen'n nimmer stoë van flate*: kan niet meer rechtstaan van flauwte
- *Z'ès doeëd va schrik*
- *'t Es op ne weerlicht gedoën*
- *A zwèmd in zē zwiejet*: hij zweet uitermate
- *Veer e gēs*: voor een niemendal
- *Veer iejeweg ēn drouë dougen*: voor altijd
- *Ge zotj er de miere van oploeëpen* (van woede of ergernis)
- *Ge zotj er de kaa sèskes va krouëgen*: je zou er erg ziek van worden
- *'t Stèkt zēn oeëgen outj*: hij is er zeer begerig naar

- *Mee nen doezj'ndste lik*: met enorm veel geluk
- *Aale moëneschouën'n isj*: af en toe
- *Ze kommen al mēn oeër'n outj*: ik ben die eetwaren grondig beu
- *Te dom om èlpen te donder'n*
- *A 'n zoo nog gi stroeë verlèggen*: hij is aartslui
- *Ge kindj èm outj zē vël schirr'n*: hij is graatmager
- *A zoo der èm nor verangen*: hij is er gretig naar
- *'t Es 't ènje van de wèjel'nd*: 't is heel ver
- *'t En zal èm gi pèjerd schill'n*: het zal niet veel verschil uitmaken
- *A 'n ee ginne knop veer o zēn broek*: hij is heel arm
- *Zwouëgen da ge zwètj*: geen woord lossen
- *'k Beet nog liever mēn tong af*: ik weigerde te spreken
- *Ze klougt stiejen'n outj de grond*
- *Op zēn doezj'ndste gemakken*: heel langzaam
- *'k Woo dat't stront rêgerd'n*: ik wens dat het overvloedig regent
- *A kēn er azoeë twieje zwiejet'n*: (gezegd van iemand die lichamelijk ver boven de andere uitsteekt)
- *Imand zēn oeër'n afzougen*: blijvend zeuren, zanikken
- *A 'n weet ni va wad aat pouële mouken*: hij is einde raad
- *'t Was aal wat dat d'n emel geve kost*: veel bij veel goede wil betoond
- *Mēne kop va mē louëf as ek lieg*:
- *Z' ès doeëd van de vouk*
- *'t Zwiejet stond in zēn schoen'n*: hij had hard gelopen
- *A ès d'n doejel te slim*: hij is zeer geslepen
- *Ze lêft van d'n emelschen daa*: heeft geen eten nodig

- *A 'n ès 't zaat op zēn patatt'n ni wèjerd:* 't is een nietsnut
- *Ge 'n kintj er a ni droën of kiejer'n:* het is er heel benepen
- *Z' en ontaag mor van d'n twèlleven tot d'n noen:* ze heeft een heel kort geheugen
- *'t Stinkt ier'n in de ronde*
- *Imand 't vël afstroeëpen:* veel teveel doen betalen
- *A zoo twieje stiejen'n tegeniejen doe vècht'n:* hij is een opruier
- *'t Es en iejewigēd leen:* heel lang geleden
- *A lèpt er de biejene veer vanonder zē louēf:* hij doet er het onmogelijke voor
- *Ze stinkt nor 't gèld:* ze is heel rijk
- *'t Es en ingelken in d'n emel:* 't kindje is naar de hemel (een mens, hoe jong ook, kan echter nooit een engel worden)
- *Kēk nor a gebier'n ēn ge zie giejel de wèjel'nd:* de buurt is een afspiegeling van heel de wereld
- *Ge kintj er eirt'n (patatt'n) in plant'n:* (in vuile binnenoren)
- *As ke jonk zēlj kie je beirge verzètt'n*
- *'k Em er mē al zot op gepeisd:* ik weet het niet meer
- *Ge kindj en lousj op mēnn'n bojk krouken:* overdadig gegeten
- *'k Zie schēl van d'n onger*

A eet de koeëre oën

2 - VERGELIJKINGEN

Ook in deze reeks is enige overdrijving niet altijd ver weg, kwestie van de boodschap wat dik in de verf te zetten. Zo bv., eenvoudig geformuleerd:

- *Zo blaad as een scholje*: blauw van de kou of van klappen krijgen
- *Zo zwēt as schipper'noës*: zo zwart als schoppenaas
- *Zo dik as d'n Dikke va Poumel*: (die ging, naar het schijnt, ver over de honderd)
- *Zo doeëf as een kwakkel*
- *Zo oud as 't stroët*
- *Zo dik as 'k en weet ni wadde* (als men niet direct een gelijke vindt)
- *Zo verliefd as e jong koppel* (van ouderen gezegd)
- *Zo steirk as nen os*
- *Zo stille da g' e mousjke kindj oeëre loeëpen*
- *Zo plat as en lousj*
- *Zo zot as en oenjer*
- *Zo rap as tèll'n*: heel rap dus
- *Zo zat as ne patat*: (een zatte patat?)
- *Zo klêjer as poempwoëter*
- *Zo simpel as bonzjoer* (als 'bonjour' zeggen dan)
- *'t Goë gelēk e flotje va ne sèng*: (Contradictie, want een cent is toch maar twee centiem, dus...)
- *A wast èm gelēk de katt'n*: (oppervlakkig)
- *Op root gelēk 's Mojlers* (eigen naam) *koe, en z'n oo mor iejen*: (een heel oude boutade)

- *Ze slopt gelēk de mouzj'n in 't mēl*: ze doet maar alsof ze slaapt
- *Zo dom as 't pèjerd va Kristus*: (dat was een ezel)
- *Bloze gelēk en krieg*
- *Zo stouēf as ne stok*
- *Zo flaa as dat 't groeët ès*: niet ernstig te nemen
- *A ee macht gelēk e pèjerd*
- *'k Bēntj zo beu as kaa pap*: ik kots ervan
- *A schriejefd'n gelēk e veirken*
- *A eed ann'n gelēk schierpoeërten*: hij heeft handen zo groot als schuurpoorten
- *Z'ès zo koppig as nen ezel*
- *A was geloën gelēk ne mouljezel*
- *Ze kē zinge gelēk ne nachtegoël*
- *Zo zwēt as mollekeskluēt'n* (op zijn Heldergems)
- *Zo rouëk as de zjieje diep*: heel heel rijk
- *Zo nat as nen dwouël*
- *Op zouē gelēk bidveerons* (nog zo'n oude kraker)
- *Zo blēs as en bloeët gat*: zo kaal als een blote kont
- *Ston te kouēken gelēk nen oulj op ne kloutj*: niet weten wat aanvangen, verdwaasd toekijken
- *A verdindj gèldj gelēk slouëk*
- *Smoeëre gelēk nen Tirk*: kettingroker
- *'t Avveseert gelēk boeëne knoeëpen*: gaat heel traag vooruit
- *Zo mouger as en schërre*: ('schërre': van schar, kleine platvis?)
- *A verbetert gelēk de wouën*

- *Ouj wa schoeëne pouël, dezèlde va mēn bloes:* (nog zo'n boutade te horen bij vuurwerk)
- *Zo plat as en vouëg*
- *A ès gekost gelēk slēcht gēldj:* hij is berucht, heeft een kwade naam
- *Gelēk dat 't woodj en droodj:* zoals het reilt en zeilt
- *A schoot er èm op gelēk d'n doejuvel op Giejerord*
- *Loeëpe gelēk nen oëzewindj*
- *Liever 2 van 20 as 1 va 40:* (vrouwen bedoeld)
- *'t Es en bontjen van 'k zal a gon èmmen:* verwaarloosd of moeilijk begaanbaar wegeltje
- *A ès zo zat as e kanong:* (een dronken kanon?)
- *'t Lag dor as vogelwieje:* onbewerkt en verwaarloosd perceel grond
- *Zo gezond as nen blik:* gezond als een blik

Ze zitj op eer bloem

3 - MET LOZE WOORDEN

Vele van onze zegswijzen bevatten woorden zonder enige semantische achtergrond of buiten logisch verband.

Vreemdelingen snappen er dan ook geen jota van, de Haaltertse jeugd aanvankelijk evenmin. Maar door het herhaalde gebruik door de ouderen en in bepaalde omstandigheden, drong de betekenis ervan geleidelijk door en werd de eigen taalschat ermee verrijkt.

- *A kreeg dor zēn 'leirekes' (of) zēn 'lakes' (of) zēn 'eirt'n (of) 'ēsjel':* hij kreeg slaag
- *'t 'n Zal a ni 'bēkken':* het zal je niet lukken
- *Z' és ewa 'kirrebis':* wat gek
- *A 'n eed ier niks te 'roettekoett'n':* niets te zeggen, in te brengen
- *Z' en gaf ginne 'knif':* reageerde niet, gaf geen teken van interesse
- *'t Es outj de 'louët' (of 'liejet'):* uit de juiste richting
- *A eet 't 'gepikkelsel' mee:* heeft de gunstige omstandigheden mee
- *Ze mokt van eer'n 'tētter':* haar tong staat niet stil
- *A kreeg op zēnne 'verdommenis':* hij kreeg een pak slaag
- *Mee 'klikken' ēn 'klakken':* met al wat er aan is
- *Mee en fouën 'minne':* zachtjes, precies maar vloeiend
- *A was in zēnn'n 'arias':* hij was in goede doen, in vrolijke stemming
- *Ze stond mee veel 'poef':* met veel schuld, in 't rood
- *A geboërt va 'krimmenoës':* doet alsof zijn neus bloedt
- *En giejel d'n 'ēnnekesnèst':* alles wat erbij komt kijken

- *Dad ès de 'kombel'*: dat is het toppunt, erger kon niet
- *Va 'vērdoēr'ndēd'*: van onsteltenis, van 't verschieten
- *Op de wiljen 'boef'*: op goed valle't uit
- *'t Es no 'mētjes'*: 't is weg, verloren, kapot
- *A ès va zē 'loef'*: hij is in de war
- *Op zēnn'n ouēgen 'depang'*: op eigen risico, heel alleen
- *Loēt'n 'oepen' ēn 'toepen'*: zijn gang laten gaan
- *'n 'Voert' vertēllen'*: een mop vertellen
- *Z' ee weer eer 'kwintj'n'*: ze is weer nukkig
- *'t 'n Kē mē ni 'bommen'*: 't kan mij niet schelen
- *'t Es 'lēpsaas'*: misnoegd zijn, zelfs huilerig van ontgoocheling
- *A eed en 'mot' (of) 'bees' op'*: hij is dronken
- *Imand en 'mot' geven'*: een klap geven
- *Mee 'krot' ēn 'mot' opeet'n'*: alles opeten
- *Outj mēnne 'schietlap'!*: ga uit de weg!
- *A zaa ne 'post' pakken'*: pijnlijk vallen (ook figuurlijk)
- *'n Lotj a ni 'verpikken'*: laat je niet doen, bijt van je af
- *'Pēt' èmmen'*: schrik hebben
- *Mee veel 'blaba' of 'sjisji'*: met potsierlijk vertoon
- *'Boeffe' nen ēnn'n'!*: (uitroep bij een krachtgebeurtenis)
- *Mee 'bott'n'*: soms
- *'k Em èm bē zēn 'schabbernakken'*: heb hem te pakken
- *A ès 'schippes'*: hij is verdwenen
- *'n Lotj a da ni 'oëkloeēster'n'*: laat je dat niet aansmeren
- *'t Es weer 'bros'*: 't is weer niets

- *A ès 't 'fas' af*: de nek gekraakt
- *'t Es 'n schaa 'jak'*: 't is een vrolijk iemand
- *Ik bē 'rittebēzze'*: heb alles verloren
- *'k En èm er ni veel 'poef' op*: niet veel hoop
- *A viel va zēne 'sis' (of) va zēn 'stekken'*: hij viel bewusteloos
- *'k Bē zo 'sloensj' as ne schoteldoek*: flauw, slap, zonder fut
- *Z' ès nogal 'geschalotterd'*: gekneusd, toetgetakeld
- *Imand de 'prang' op d'n nees zett'n*: iemand voor zijn verantwoordelijkheid stellen
- *Op e 'veelord' niet*: hoegenaamd niet
- *En giejel den 'battaklan' (ook 'tamazjoer')*: en alles wat erbij komt kijken
- *Mee giejel eer 'kanēlje' bloeët*: met alles bloot (geslachtsdeel)
- *A zitj met de 'poeppers'*: hij heeft schrik
- *Op de 'sjoeppe' van zēn tiejen'n*: op de punten van zijn tenen
- *A ès nor 'gebeit'ns'*: hij heeft diarree
- *Slaggelings neervall'n*: met een slag
- *'Bost' op d'n noen*: krek op de middag
- *A ee 'vergoeërd' g'ee't'n*: heeft teveel gegeten
- *'t Was mē dor e 'pikkèt'*: 't was daar een warboel
- *Z' ès 'bēnjeg' bezig*: naarstig aan het werk
- *Da gaf me dor ne 'kloef'*: ik hoorde een knal
- *Ze bleef mor 'stèjert'n'*: ze bleef maar aandringen, zagen
- *Ge'n moedj a azoeë ni 'afpross'n'*: je moet niet zo hard werken
- *Der zaa 'ramoeltje' va kommen*: ruzie, onrust
- *'Kwest' 'n ès ze ni ziek*: wie weet of ze niet ziek is

- *Ge zēlj 'gelēk' getraad*: naar 't schijnt ben je getrouwd
- *'t Es 'kifkif'*: gelijke stand, elk evenveel
- *Op goesj 'gerouk'*: op goed valle het uit
- *A was 'stroet' af*: hij was zeer moe, afgemat
- *Ej a 'gèt' mee?*: heb je je geldbeugel mee?

4 - MET STIJLFIGUREN

De Haaltenaar gebruikt nogal eens (om niet te zeggen vaak) eigenaardige toespelingen en taalbeelden om zijn mening te uiten. En waar een vreemdeling ook al geen boodschap aan heeft. Want ze zeggen het allemaal met zijsprongen, met soms gewaagde metaforen, met begrippen uit een speelse fantasie gesproten. Frappant is daarbij dat vele items met lichaamsdelen en kledij te maken hebben.

- *Da 'n got dor mor over en alv' deer:* er is geen verstandhouding in dat gezin
- *Zēne loeëp oël'n:* zijn aanloop nemen tot een sprong
- *A ès ter maans genoeg veer:* (beschuldigend) hij is waarschijnlijk de dader
- *Der ès weirk op de plank:* er is veel te doen
- *Om et kèrt te trekken...:* om mijn verhaal kort te houden
- *Ze goë mē goed:* (die jurk) past me goed
- *Da 'n stoëd a niet:* dat siert je niet, dat strookt niet met je standing
- *Onder d'appele goën:* onder de boom op zoek gaan naar afgevallen appelen
- *'t Zitj wit:* ze komen goed overeen, 't zijn vrienden
(toch zegt men bij onenigheid nooit: *'t zitj zwēf*) wel:
- *'t Zitj schiejef* (ook nooit: *'t zitj recht*)
- *A 'n eet er mor vier ēn nen bezekoek:* hij is een beetje gek
- *'k Em èm bē zē pitj'n:* 'k heb hem te grazen
- *Zēn broeëken ès gebakken:* hij heeft fortuin gemaakt

- *Tas naa mēn zakken af*: ik weet het niet
- *Dei's vècht'n tegen de doeëd*: dat is te vergeefs
- *A ligd onder de slēs*: zijn vrouw speelt de baas over hem
- *A eed oeresjans*: hij heeft veine (geluk in het spel)
(oere= zeer, sterk. Cf: oerdegelijk, oerkomisch)
- *A ee ne kemel geschoot'n*: hij heeft geblunderd
- *Dor 'n ès gin aprènsj af*: daar is geen kans toe
- *A aagd oën*: heeft relatie met andere vrouw
- *A 'n oo mor zjust zē gat gekiejerd*: was pas vertrokken
- *Ze sloët er nogal isj nèvvest*: ze kraamt soms wartaal uit
- *Ze zaa der nor opoël'n*: 't zal haar zuur opbreken
- *'t Ee nogal misteer'ns oën*: er komt veel onvoorspelsbaars bij kijken, 't is niet makkelijk
- *Iet achter 't gat doen*: in 't geheim iets bekokstoven
- *'t Gat schoeën ēmmen*: geen obstakels in de weg hebben
- *Der ligd en oër in de soep*: de eensgezindheid is zoek
- *De klok angst schiejef*: onenigheid in 't huishouden
- *'k En èm er gi goed oeëg in*: het lijkt me verdacht
- *A wacht mee zénne slinken*: weigert te wachten
- *'t Es kossj'n of tiejeken'n*: te nemen of te laten (*kossj'n*: kaatsen, terugslaan van het voorstel? *Tiejeken'n*: tekenen, ondertekenen voor goedkeuring?)
- *On d' appele zitt'n*: appelen stelen
- *Zēn patatte kommen outj*: hij heeft gatenkousen aan
- *'t Zal ons en noot kost'n*: we zullen veel moeten betalen (*noot*: mis-schien van 'nota' = rekening)

- *Slopt op a twiej' ooeër'n*: wees gerust in de zaak, er kan je niets gebeuren (betekent in AN: slaap vast)
- *'k En oo der gi weez'n af*: ik had er niet op gelet
- *Z' oo der weez'n in*: ze was beschaamd, had ermee te doen
- *Ze 'n ès ni in eer'n ouk*: wat misselijk, niet in goede doen
- *A groetj deer zēn oēr*: hij wordt kaal
- *As dad o zēn oeëre komt*: als hij dat verneemt
- *A zitj in slēchte papier'n*: het gaat hem niet goed (bv. in zaken)
- *Imand mee en schiejef oeëg bekouēken*: iemand verdenken, wantrouwen
- *Krouëgt dad op a taloeër (of) tiskēn anen boteram*: krijg dàt te verwerken
- *A riskeert klodd'n*: hij riskeert moeilijkheden
- *'t Es oeëg woēter*: hij heeft tranen in de ogen (ook: hij moet nodig plassen)
- *Mee touëd ēn boterammen*: met geduld en inspanning
- *Achter d'oug goën*: spijbelen, de school brossen
- *A wildj attēd 't lēste stroeēken outj 't dēk*: hij gaat altijd tot het uiterste
- *'k En kēn er ginne kop oē krouēgen*: ik begrijp het niet
- *Zēnne zjiejever got de kēst af*: wat hij zegt houdt geen steek
- *Imand de maa vēgen (ook: de maa frott'n)*: vleien
- *'n Stēkt er a latouēn ni in*: tracht niet te overtuigen want tevergeefs
- *A zaa der mee zēn èllebogen nor pakken*: het zal hem niet lukken, hij krijgt het niet
- *'k Em mē zoëd* (bij spel met inzet: ik eindig met mijn startkapitaal)

- *'t Zaa der go stinken:* er komt ruzie van
- *'t Es weer van dadde:* 't is weer hetzelfde, ik had het gevreesd
- *Da 'n ètj gi vliejes:* dat is geen supplementaire onkost (gezegd van iets dat er gerust bij mag zijn)
- *Ze'n eed onder gin oenjer gelegen:* ze is niet dom, is geen kuiken
- *Naa komt de kat op de koeëre:* nu wordt het moeilijk, riskant zelfs
- *A 'n zēntj ni lank nimmer trèkken:* hij zal niet lang meer leven
- *Trèk et ewa kèrt, eel:* zet er wat spoed achter
- *A ee mē de pènnink gejongd:* hij (de baby) heeft me beplast
- *A mokt va zēn oeër'n:* gaat te keer, is op ruzie uit
- *A weet woeër dat den bèssom stoët:* de vrouw is baas thuis
- *Imand d'n doejuvel oēndoen:* iemand pesten, hem het leven zuur maken
- *A zitj op de stinker:* hij is de paria, wordt als uitschot behandeld
- *Imand in doeskes doen:* iemand achterbaks bedriegen
- *Koustj aē mond af:* (gezegd tot iemand die pas een stommititeit heeft gedebiteerd, hij heeft immers "gezeverd")
- *Da zēn trikke van de foeër:* dat is gekonkelfoes, sofisterij
- *'t Es bedriegt den boer:* niets waard, wel oogstrelend of boeiend
- *Imand 't gat onderrouën:* iemand wat loens van het verwachte geldge-
win afhouden
- *De wilj' ès 'n koë biejest:* weelde is moeilijk om dragen en zet aan tot overdrijven
- *A ee ze woen'n:* hij is heel rijk
- *Die't lank eet loët'nt lank angen:* wie het zich kan permitteren doèt
het ook

- *A ee ne poutj ingeslikt*: is niet bij stem, heeft als een krop in de keel
- *Verzètj ze nog isj*: (wanneer iemand zich in het haar krabt; 'ze' dat zijn de luizen)
- *Ze trèkt portrètt'n*: haar lichaamshouding is onzedig
- *A eed op zēn slēp gesloupēn*: humeurig uit het bed gestapt, is dan niet om aan te spreken
- *Ge zètj er va weerkommen*: het zal je berouwen want je doet een slechte zaak
- *A eed onder zēn vouës g' ad*: hij heeft een donderpreek gekregen
- *'k En oo der gin ouverecht in*: ik zag er niets verdachts aan
- *'t Moed èm op zēne schoeët gebrocht wērr' n*: hij is vadsig, laat zich dienen
- *Mēne kol spant*: ik ben gecharmeerd, krijg een 'dikke nek' van al die lofbetuigingen
- *'t Lei mee zēn louten*: nu eens zo, dan weer anders, volgens de omstandigheden
- *Ze weet va woeër dat de windj komt*: ze heeft het in de gaten, weet wat haar te doen staat
- *'n Kat vald attēd op eer poeët'n*: een gladjanus trekt zich altijd gepast uit de slag
- *Ik en èm gi land van aa*: ik ben je niets schuldig, heb dus geen verplichtingen
- *'t Bètj in zēnn'n nees*: is dichtbij wat hij zoekt
- *Ge zèdj a oeëgen opentrèkken*: je zult verbaasd staan
- *Ze spèldj mee eer kopken*: ze is koppig
- *Iet opzouë sloën*: iets stelen, vooral geld
- *Zēne kop outjweirken*: doordrijven ondanks tegenwerking

- *Veer niet gon de gouët'n nor den bok*: gratis doe ik het niet, het moet wat kosten
- *'t Es van d'n trok da ge moedj lēven*: (repliek op de waarschuwing: ga uit de tocht (trok- tocht=geldelijk inkomen)
- *Imand toër doen*: iemand kwaad berokkenen (van het Frans: faire tort)
- *Ik 'n kēn er nī van over*: ik kan het niet verwerken, 't is me om het hart geslagen
- *Outj oeëgeverblēnjink*: om te misleiden, om de waarheid te verdoezelen
- *Ze sloët er nor*: ze zegt maar wat, is er lang niet zeker van
- *'k Zaa mēne loeëp oël'n!*: nee, dat doe ik niet, ik weiger obstinaat
- *'t Es in de portomonnee (in de sjakosj)*: 't is gelukt, we hebben gewonnen
- *De wēg 'n ès nī opgebroken*: het kan nog altijd (vooral als troost bij miskraam)
- *'t Es zoveel appel'n as pējer'n*: dat is geen oplossing, dat brengt ons niet verder
- *Doër zoo' k toch iejest mēn kat af spreken zēlle*: dat zou ik zo maar niet aanvaarden, het is betwistbaar
- *Ze geefd èffenaf schandoël'n*: ze is opzichtelijk bloot gekleed
- *G'en meegd èm nī veir stoën*: je mag hem niet vertrouwen
- *'t Zitj er boueneirems op*: er is slaande ruzie
- *'t Vier in den bojk*: (volkse uitdrukking voor ontstoken appendix)
- *Da lēpt ziet af*: dat valt mee, het had erger kunnen zijn
- *Der 'n zē gin ann'n on te steken*: 't is al vergeefse moeite, hij is niet te verbeteren

- *A 'n goë ni alom:* hij spreekt rechthout, op de man af
- *Dei's 't iejen ēn 't ander:* geweldig, iets groots en belangrijk
- *'t En overdoed ēm niet:* het is niet veel, minder dan verwacht
- *Ze mokt er nogal spēl af:* ze vindt het heel belangrijk, is er veel mee bezig
- *'t Verschil in twiejen doen:* het gemiddelde nemen
- *Da'n lei ni in 't vier:* er is geen haast bij, kan later ook
- *Ge moedj' op touēd isj kommen:* je moet eens méér op bezoek komen
- *Ge kintj gē schoeē klappen:* jij hebt er niets bij te verliezen, jij staat buiten discussie
- *Ze lēpt er oeēg mee op:* ze boft ermee, weet er niets dan goeds van
- *A 'n kē gin ville of gin lege zie stoēn:* kan geen volle of lege (bierglazen) zien staan (dus drinkt hij maar)
- *A neep ze t' oeēp:* hij had schrik
- *A' n ee ze ni alle vouēf:* is een beetje getikt
- *Ze nēpt erop:* ze is gierig, houdt haar centen stevig vast
- *Geef mē nikker wonder:* ik ben benieuwd
- *A ligd in d'n oed:* speelt voorlopig niet mee (bij oneven aantal spelers wordt één ervan uitgeloot om een volgende beurt af te wachten)
- *A eed en reviezje vandoen:* hij is niet goed snik, moet worden behandeld
- *A stēkt stokken in de wiel'n:* hij werkt tegen
- *Ze geef mē op de zenuwen:* ze maakt mij nerveus
- *A eet er gelegen:* hij is verloren, heeft afgedaan
- *Klapt ēm dad isj af:* tracht hem van mening te doen veranderen

- *'k En kēn er ni mee over de boēn:* het klikt niet tussen ons
- *Ze goē mee....:* ze heeft verkering met...
- *Ze 'n ès ni op eer tong gevall'n:* ze praat vlot
- *'n Smeet van 't fleris:* pleurisachtig, althans de kenmerken ervan
- *En ou kapelle moe versierd wērr'n:* een oude man of rouw moet zich opsmukken
- *Woeër zēn a gedacht'n?:* wat bezielt je?
- *A eet er en oeēsken op:* wenst relatie aan te gaan met...
- *A ee liejelēk gedoēn:* heeft onrechtvaardig gehandeld
- *Gouē 'n mokt dor **niks** af:* jij vindt dat niet belangrijk
- *Rond de pot droēn:* niet de kern van de zaak aanpakken
- *Aagt da potje mor gedēkt:* zwijg daar maar over
- *Op ne slag ēn ne kiejer:* plots
- *Liever en brok as nen brouēzel:* liefst zoveel mogelijk
- *Zēn oeēre ston op zēnne rig:* hij wil niet luisteren
- *'t Kēn beter van de keirk as van de kapēlle:* de rijke kan meer betalen dan de arme
- *Der zee langer... zouēn as meesjken:* ... moet je dus niet sparen
- *Der 'n zitj nimand ni achter aa:* je moet je niet zo spoeden
- *Doēr 'n snouē gin mēss'n op:* die is niet te beïnvloeden
- *Der 'n stoē gin poēl'n oēn:* zonder beperkingen, te ver gaand
- *A 'n kē mee zēzēlve ginne wēg:* hij is zenuwachtig, onbeheerst
- *Oeēg ēn drijeg mo veir van ons gelik:* veilig maar arm (van Dale)
- *A mokt dor 't schoeē weer:* zorgt daar voor succes
- *Z' ès ter op geslepen:* ze is er op gebrand

- *Imand op de vingers kloppen*: iemand berispen
- *Ze zitj er gezojjen ēn gebrējen*: ze zit er heel veel en lang
- *Ze 'n ès ni va gister'n*: ze is niet naief, niet dom
- *'t Zē steirke biejen'n die de wilje kinn'n drougen*: als men in weelde leeft gaat men er vaak aan ten onder
- *'t Moe weer isj likken*: het slechte valt mij altijd te beurt
- *A ès nog grien achter zēn oeër'n*: hij is nog heel jong
- *'t En angd mor mee ouken ēn oeëgen oniejen*: er zit geen lijn in, diletantenwerk
- *Z' èmmen èm dor zie kommen*: ze hebben hem bedrogen
- *A eet er zēn vinger'n o verbrand*: heeft er veel aan ingestoken, aan verloren
- *'n Brèkt doër a verstand ni op*: doe geen moeite om het te begrijpen
- *A eet dor zēn strepe verdindj*: hij heeft daar naam gemaakt
- *A spoërt veer en matras*: hij moet dringend naar de kapper
- *A 'n ès 't zaat op zēn patatt'n ni wèjerd*: is een nietsnut
- *Dei's en ander por maan*: dat is heel wat moeilijker
- *Ze springt van d'n os op d'n ezel*: voortdurend veranderend van onderwerp
- *Doër ligt 't pèjerd gebonn'n*: daar ligt de fout, of de oorzaak
- *Zonder verpinken*: zonder een spier te vertrekken
- *Z' ès weer op eer ploeë*: ze is genezen, weer fit
- *A ès op schok*: hij is op zwier
- *'t Es e strèlje zonder ènje*: er is geen uitkomst, geen hoop op resultaat
- *'t Zaa dor go stojven*: er komt ruzie van
- *Da 'n ès op ginne kaa stiejen gevall'n*: dat zal ik lang onthouden want het heeft me diep geraakt

A eed in zēnn'n doijm gekapt

- *Veel krojmels mouken en broeëd:* (tegenhanger van: veel kleintjes maken een groot)
- *A zaa der nèvest pakken:* het zal hem niet lukken
- *'k En oo der gin ouverēcht in:* ik zag er niets bezwarends in
- *Woeër ès d'n touēd!:* (nostalgisch of bitter terugdenken aan een zekere voorbije periode)
- *A ee mē vast g'ad:* hij heeft me te grazen genomen
- *Ge kēntj ne vogel o zēn plojmen:* je kent iemand aan zijn uiterlijke
- *Outj de bicht klappen:* geheimen vertellen
- *Iet on 't klokzjiejel angen:* iets overal rondbazuinen
- *Familje van 't zeveste knopsgat:* verre familie
- *Ze 'n ès ni goe bē d'n eer'n:* wat ziek van geest
- *Z' ee streken in eer louēf:* ze is niet te vertrouwen
- *Ge 'n moetj er ni mee leer'n:* je moet er voorzichtig mee omgaan
- *O wa zoo da liegen?:* wat is er de oorzaak van?
- *Der 'n ès ier ni veel te ratt'n:* er is niet veel te bekomen
- *Woeër stoët **da** geschreven?:* waar haal je dāt vandaan? Wie zegt dat dat moet of mag?
- *Woeër go men **da** schrouēven?:* dat is verbazingwekkend
- *'t Zaa wel kiele zonder blēz'n:* 't zal wel vanzelf overgaan
- *A 'n èndj ni onder de mērt:* hij heeft er moeite mee
- *A ès op zwier:* is op plezier uit
- *'t Was schoeën om zien:* (schamper) 't was bespottelijk, (enthousiast) 't was de moeite waard
- *Loët'nd on a ērt ni kommen:* laat het je geen leed berokkenen
- *A moe binn'n:* hij moet soldaat worden

- *Z' ès ter mee wèg*: men heeft haar iets wijsgemaakt
- *'t En ès noch veer 't iejen noch veer 't ander*: zonder vooroordelen, ik neem geen standpunt in
- *A ès van d'n doejuvel bezeet'n*: hij is altijd geneigd om kwaad te doen
- *A 'n ès ter ni gèjeren bouë*: het bevalt hem daar niet (of) 't is tegen zijn meug
- *Iet goe goësloën*: zorgen dat het niet verloren gaat of beschadigd wordt
- *Pas' nt gē mee schiejev' ann'n*: als je 't niet aankunt komt er niets van
- *A 'n ès nog ni gepasseerd woeër da ze weirken*: hij weet nog niet wat echt werken is
- *Z' ès in 't kiejere van de joër'n*: in de menopauze
- *'t En ès t'nd al giejen kant'n*: hij trekt er hoegenaamd niet op
- *Imand 't ert instampen*: iemand diep grieven
- *'t Es nogal in de reed'n*: het kan er nogal door
- *'t Es zo loët*: het is gebeurd
- *Ge moetj er a in stèll'n*: je moet er in berusten
- *'t En ès t'nd va veir'n noch vanbouë*: hij trekt er hoegenaamd niet op
- *Mokt ne knoeëp in aan'n neesdoek*: (om iets te helpen onthouden)
- *'k Em et o mēn biējen*: ik ben verloren (of) ik zit ermee opgescheept
- *A eed en boerke geloët'n*: zijn maag is gekeerd
- *'t Es en bloemeken op ne mēsoeëp*: een braaf kind in een verloederd gezin
- *'t Ligd op zēn lêver*: hij kan het niet verwerken, niet vergeten
- *Nen oun oup 'n moe je gin moulje liejer'n trèkken*: hij kan goed doen alsof om te misleiden
- *'t Ligd op mēn tong*: ik weet het woord, maar kan er niet opkomen

- *Mokt er e krousj over*: stop ermee, 't is afgelopen
- *'t En ès mor e woord*: als je 't mij vraagt doe ik het
- *Z' eet de kliejer'n oën*: ze is non geworden
- *'t Zaa wel driejegen on de mast*: (als iemand zich heeft natgemaakt; 'mast' is hier het menselijk lichaam)
- *A ee weer prouës*: 't is hem slecht bekomen, hij is weer de dupe
- *Z' ès al drouë mondj veir*: drie maanden zwanger
- *Z' ès al tien dougen over*: heeft sinds tien dagen haar maandstonen niet meer
- *Oe knèp te dād oniejen?*: begrijp je daar iets van?
- *G'en moetj er nie in weet'n*: je moet er niet om rouwen
- *'t Es mēnn'n tand*: 't is mijn lievelingskost
- *'t Ligt er vingerdik op*: je hoeft er niet aan te twifelen
- *'k En kēn er ni on outj*: ik kan me er niet aan onttrekken (of) ik begrijp het niet
- *Doeëd of t' alven af*: er kome van wat wil, ik doe het
- *A eed op alle vouëvers vis zitten*: hij weet uit alles munt te slaan
- *'k En èm gin oeëg toegedoën*: ik heb geen ogenblik geslapen
- *Ze'n was mee gin oeëgen te zien*: was niet te ontdekken
- *Ze zēn in 't zēlde bēddeke ziek*: ze hebben dezelfde deugden, kwalen en verlangens
- *Ze was nogal oëgestoeët'n*: was slecht of onzedig gekleed (oëgestoeët'n: van 'aanstootgevend'?)
- *A 'n zoo nimand e stroeë in de wēg lēggen*: hij zou niemand hinderen of te kort doen
- *Zēn biejen'n onder toufel steken*: aanzitten aan de dis

- *Iejerenbeziek ès boereverlèt*: als er hoger bezoek is kun je niet doorwerken
- *A 'n zaa der ni goed af zouën*: het zal hem opbreken
- *Mee en schiejeve lèp*: misnoegd, afwijzend
- *A ligd op zē stroeë*: hij is dood
- *Zè 'n zied a nog ni stoën*: je bent lucht voor haar, ze waardeert je niet
- *'t Zē vouëgen noë Poësken*: het doet allemaal niets meer ter zake, 't is te laat
- *In vliegende voën*: in loshangend hemd
- *'k Em et vast*: ik snap het
- *A zijt er in*: hij heeft het spel verloren
- *A eed outj*: heeft een spelbeurt gewonnen (of) hij heeft bij mij afgedaan
- *Ik kreeg e schiejef antwoord*: hij weigerde (of) zijn antwoord kwetste mij
- *A eed èm den boërd lotten afdoen*: hij heeft zich laten bedotten
- *A 'n ee 't poejer ni outjgevonnn'n*: hij is lang niet slim, niet verstandig
- *Zēn anne sto schiejef*: hij is lui, onhandig
- *A èndj in zēnn'n nees*: hij vermoedt iets maar is niet zeker
- *Lègd ewa zaat op zēnne stèjert*: (schertsend: om een haas te vangen)
- *'t Es o zē louëf gegoot'n*: het pak past hem wondergoed
- *'t Angd in mē louëf*: ik ben er moe van (of) ik heb een voorgevoel
- *Op zēn anne zitte kouëken*: niets doen, lui zijn
- *A eed onder zēn voete g'ad*: hij heeft een bolwassing gekregen
- *'t Zal o zēn rëbber'n angen*: hij zal er heel moe van zijn
- *G'en zoj ed èm ni oëgeven*: je zou er hem niet voor aanzien, hij is wispelturig

- *Doër zaa volk kommen nor kouëken*: wat je van plan bent is dwaas of onmogelijk
- *De vont smètj*: de dopeling aardt naar zijn peter of meter
- *A got er met de raan bèstel deer*: hij kijkt niet nauw, heeft geen scrupules
- *G' en kintj er gi stoët op goën*: hij geeft geen zekerheid
- *A eet de koeër' oën*: hij is getrouwd, dus gebonden
- *Z' en kēn ni outj de voet'n*: ze is ziek of gehandicapt
- *Anne van de koesj of 't bèd outj!*: blijf er af! (Volgens van Dale: van een verloofde of getrouwde vrouw)
- *Da'n ès gin oërdigēd*: dat is niet te verwonderen
- *A zal op aal ouëlige roepen*: hij zal er van langs krijgen zodat hij het uitschreeuwt
- *'t En ès mor e mouger bisjt'n*: 't is niet veel zaaks
- *Z' ès ter va gepakt*: ze is ervan onder de indruk
- *'t Papier ès gewillig*: geloof niet alles wat de krant schrijft
- *Ze sprèkt op de lètter*: ze spreekt AN, 'schoeë Vlèms'
- *Da'n doe (of) vêg nie outj*: dat helpt niet
- *'t Es nogal en bisjt'n*: 't is een gierigaard
- *En lotj a ni trèkken*: geef maar toe, doe wat men je vraagt
- *Z' ès van eer rotj'n*: ze spreekt wartaal
- *A'n zaa ze ni moete koeëpen*: hij zal veel slaag krijgen
- *Ge zodj òm onz' Iejer geve zonder bicht'n*: hij doet zich voor als naief en onschuldig
- *A ee zēn bèddeken geriejed gemokt*: hij is op alles voorbereid
- *Da moed in de gazèt*: (spottend) dat maakt ophef, had niemand verwacht

- *Z' eed e kopken op eer ouëgen:* ze is zeer koppig
- *Z' oon dor ann'n te kêrt:* er was onvoldoende hulp
- *'k En zoo der toch gin schoeën woorde veer spreken:* ik zou niet aandrigen, niet smeken
- *Ze loeëpen a deer kapot:* (de leurders) staan voortdurend aan de deur
- *De biejen'n outjsloën:* dansen
- *Z' en oeërd al dieje kant ni goed:* houdt zich voor de dove omdat het haar niet zint
- *Vēgt er a broek oën:* trek het je niet aan
- *Z' ès nog te belēven:* ze is noch verloofd noch getrouwd
- *God weet wanniejer!:* 't zal lang wachten zijn
- *'t En ès ni outj oërdigēd, zēlle!:* 't is niet kwaad bedoeld, hoor!
- *Mēn ann'n iejeken:* ik wil het absoluut aanpakken
- *Om a zinn'n te verzètt'n:* om je wat te verstrooien
- *Z' èntj veir zitt'n:* ze is op sterven na dood (of) haar nederlaag is nabij
- *A ès op zēn pintj:* hij is op café
- *Wē zēndj er outj:* er kan ons niets meer gebeuren
- *Z' en lotj mēne kop ni gerèst:* ze dringt aan, blijft zeuren
- *A ondj in zēn ann'n:* had zo goed als gewonnen spel
- *Z' en ee mor e klein ērteken:* is zeer compassieus, gauw ontroerd
- *Z' ès blouēven outjsloupē:* ze is blijven overnachten
- *A ès mee zē gat in de boter gevall'n:* is goed aan zijn trekken gekomen, heeft veel geluk gehad

- *'t Most va mēn ērt*: ik kon het niet meer opkroppen, 't moest er uit
- *'k En kēn èm van oēr noch plojmen*: ik ken hem hoegenaamd niet
- *A oo giejel 't stroët vandoen*: hij waggelde dronken door de straat
- *A ès lēvende wevenèjer*: zijn vrouw is momenteel afwezig
- *Imand zēn zoëligēd geven*: iemand uitkafferen
- *Ze bouët'n in zēn bille*: hij zou het lekkers in zijn zak graag aanspreken
- *'t Zoo ne zot verdriet'n*: het geduld is op, er moet een eind aan komen
- *'t En ès ni zinjelēk*: het stoot af, is ergerlijk
- *Ik go nor Bètlejēm*: ik ga naar bed
- *Zēn ann'n ange los*: hij slaat graag
- *Veer de pinne kommen*: te voorschijn komen
- *A ès ter kèrt bouë*: hij reageert gevat
- *Ze viel outj de licht*: het verraste haar
- *Zēne frang valt*: hij snapt het eindelijk
- *Rond de pot droën*: niet recht op doel afgaan met wat hij zegt
- *Van noljeken tot droëken vertèll'n*: vertellen met alle details
- *Iet outjiejen doen*: iets uitleggen, vatbaar maken
- *Z' ès goed ingespann'n*: ze heeft al het nodige
- *De pouëp o Mērte geven*: het opgeven, ontmoedigd stoppen
- *A mokt er kèrt spèl mee*: hij maakt het gauw af
- *A eet er spèl mee*: hij heeft er moeite mee
- *Z' ès ter 't ērt van in*: ze is er erg door getroffen
- *Ik kreeg er kiekevliejes af*: (zo erg was ik er door aangegrepen)
- *'t Moest va mēn tong*: ik kon het niet zwijgen

- 't Zaa rêger'n, de veirkes loeëpe mee stoeë in èjer moulj: (gezegd als iemand een sigaar rookt)
- 'k En weet ni woeër da mēne kop stoët: ik ben helemaal in de war
- A eed **ander** katt'n te giejesel'n: hij heeft moeilijker zaken op te knappen
- Tegen de stērr'n op: zonder maat houden
- A ès tot ... gebombardeerd: hij is tot ... benoemd (volgens van Dale: al is hij onbekwaam)
- A trèkt zē plang: behelpt zich met eigen middelen
- Dad ès ne giejelen boteram: dat is heelwat, een zware opdracht
- Slopt er nog isj op: denk er nog eens goed over na, beslis morgen
- Z' eed en ērt va koekebroeëd: ze is teerhartig
- A eed èllef onder zēnn'n nees: snottebellen
- 't En ee ginn'n trok: het verkoopt niet, is niet aantrekkelijk
- 't Es d'n omgekiejerde wējel'nd: wat gebeurt er vandaag toch allemaal!
- 't En kēn outj mēn ann'n niet: de winst is verzekerd
- Ze kwam schoeë spreken: ze kwam smeken
- 't Ee voete gekregen: 't is gestolen
- A dee bakaast in zēn broek: hij was heel bang
- Da 'n kē ni liegen: dat is heel zeker, vanzelfsprekend
- A eed en vouës los: is een beetje getikt
- Doër sto j' atted veer'n: dat kan je altijd overkomen
- As ke bē nen ond slopt betropte van zēn vloeën: als je met een niets-nut omgaat word je zoals hij
- En vliegende kroë ee miejer as en zitt'nde: blijf niet bij de pakken zitten, begeef je op weg

- *Mēnnen bèjer grolt*: ik heb honger
- *Da 'n missant niet*: dat is geen hinder
- *Zēne moed schoot vil*: hij was diep ontroerd
- *Ge kost er e mousjken oeëre loeëpen*: 't was er heel stil
- *A mousjt er vanonder*: hij sluipt weg
- *Da' n ee ginn'n noum*: dat is iets geweldigs
- *Mee imand en ouëken te pèll'n èmmen*: zich op iemand willen wreken
- *A eed de boter geet'n*: hij is 't kind van de rekening
- *Imand ne stichel droën*: iemand bedriegen
- *A ee ne mètte geleid (of) gekocht*: heeft overgegeven
- *A ès ter pètj'n af*: hij heeft de strijd verloren
- *A ee woëter in zēne kèljer*: zijn broek is te kort
- *A eed onder d'n tram gezeet'n*: idem
- *As en ou schier brandt 'n ès ter gin blisken oën*: een late liefde kent geen taboes, is niet te sussen
- *'t Es vultj den buik*: 't is lekker en voedzaam
- *A zal em wèl outj de slag trèkken*: hij zal de moeilijkheden overwinnen
- *Iet outj zēn botte sloën*: mallepraat vertellen
- *Van a vrinj'n moe je 't èmmen*: (als je vrienden je in de steek laten)
- *A 'n ee gin ann'n o zē louëf*: hij is lui
- *'t Spèl zitj op de wougen*: de poppen zijn aan 't dansen
- *Dei's iet apoërt*: iemand met uitzonderlijke gaven
- *A 'n ee ginn'n nougel in zēne zak*: hij is zeer arm
- *A kē zē stik stoën*: hij is zeer bekwaam

- *A trèkt zēne stèjert in:* hij krabbelt terug
- *Ze trèkken on iejen string:* ze werken goed samen
- *Ik aag da stoën:* ik blijf bij mijn mening
- *A 'n èndj ni gestool'n:* hij heeft het verdiend
- *Mee ne schaan nēk:* schuw, terughoudend
- *A eet d'n trok wèg:* hij weet hoe het moet
- *Alle vouëf voet:* dikwijls, met korte tussenpozen
- *Z' èmmen 't zitt'n:* ze zijn verloren
- *A gink er ne gank (of) ne gērla mee:* hij overrompelde hem
- *A 'n moe ginne slag nimmer verlèggen:* hij is zeer rijk
- *Naa go me ne gank:* er gebeurt iets geweldigs met ons
- *'k Em a liejeg op:* ik prijs je niet hoog
- *Ze stoët er al op:* ze is het reeds gewoon
- *A ès ter oën:* heeft het spel verloren (of) is dood
- *A zaa in zēne zak mege schiet'n:* hij zal moeten betalen
- *Ter iejere va wèlken'n ouëligen?:* waarom zou ik dat doen?, want het is tegen mijn zin
- *Ze begindj al om te kouëken:* interesseert zich reeds in het andere geslacht
- *A zaa nog te loët kommen op 't lèst oeërdiejel:* hij komt altijd te laat
- *Imand onder anne pakken:* iemand de levieten lezen
- *'n Zegt da mor ni nouëg op:* (want) wat je zegt is nonsens
- *A lotj ze roll'n:* hij geeft veel geld uit
- *'k En lig er ni va wakker:* het stoort me niet
- *A ès in zēn koë joër'n:* in de puberteit

- *Da'n kēn er bē mouë ni in:* dat geloof ik niet
- *Ze'n ès ter nog ni va genezen:* ze zal er nog lang de gevolgen van dragen
- *Ge 'n ètj er ginne pak oën:* het is moeilijk te begrijpen (of) te grijpen
- *'k En kē gin eet'n nimmer zien:* ik ben het kotsbeu
- *A kēn der mee leer'n:* hij heeft veel van die dingen
- *Ze'n moest er ni nor zieken:* ze praatte heel vlot
- *Zēn apandisit ès gesprongen:* blindedarmonsteking liep falikant af
- *'t En ès ni zèggelēk:* 't is geweldig, ongelooflijk, niet te verklaren
- *Ziet da g' er a ni in 'n klapt:* verspreek je niet, let op je woorden
- *Ge pakt mē de woord'n outj de mond:* ik dacht net hetzelfde te zeggen
- *Die ni' n goēd 'n moe ni kiejerēn:* (gezegd tot iemand die weigert te vertrekken of ergens op bezoek te gaan)
- *Wē zille zien, zouē den blēnj'n:* wij wachten af wat er zal gebeuren
- *A eet d'n doejuvel in, vandoug:* er is vandaag geen huis mee te houden
- *Ge' n zētj er ni veir mee springen:* je kunt er niet veel mee aanvangen
- *'t Es en ezelsdracht:* de geboorte is overtijd
- *A 'n ee zēnn'n noum ni gestool'n:* hij doet zijn naam alle eer aan (naam: kan ook bijnaam of reputatie zijn)
- *'t En ès mo stoovaat:* (gezegd van minderwaardige muziek)
- *'t Land outj de dieven tēll'n:* dat moet je niet weten (gezegd als weigerig antwoord op de vraag: waar ga je naartoe?)
- *A ès gerējen:* hij is bedrogen
- *A zaa dor e sigarke smoeër'n:* hij riskeert een bolwassing
- *Outj zott'n:* overdreven, erg, veel
- *'t Es van d'n ond zēn knoppen:* 't is verbrod, mislukt

A ligd onder de slēsj

- *'k Weet 'nt van e goe poërt*: ik weet het uit goede bron
- *G' en moetj er ni nor stoën*: je moet er niet naar trachten want het zal je slecht bekomen
- *A 'n makt er ni veel kas af*: hij trekt het zich niet aan, vindt het onbelangrijk
- *'k Em èm veel te schoeën*: ik ben hem veel te sterk in het spel
- *Zën moesj 'n stoët er ni nor*: het zint hem niet, hij is het niet van plan
- *Da begintj mën voet'n outj t' angen*: ik word het beu
- *Imand in droë agen*: iemand ophouden met loze beloften, aan 't lijntje houden
- *A zitj rap op zē pèjerd*: hij maakt zich gauw kwaad
- *A eed op zē kliejed gekregen*: hij leed de nederlaag
- *Imand en pejer stoven*: iemand een loer draaien
- *Z' ès ter van onder de voet'n*: ze is er door aangeslagen
- *'k Em a te stèkken*: 'k heb je te pakken, te kortwieken
- *Da'n ès niks gekèrt*: dat helpt niet, is nutteloos
- *'k En kën er ni van over*: het houdt me op, ik kan het niet vergeten
- *Imand iet opangen*: iets wijsmaken
- *A ee va zën plojme geloët'n*: hij heeft verloren
- *A kē zē lieke vanboutj'n*: hij is er goed op voorbereid
- *'k Oeër a kommen*: ik weet waar je op aanlegt
- *A eet er èm en bèdde gezoodj*: hij heeft er heel veel
- *D'n dieje'n verjoër nimmer*: die is zeer oud
- *'t Kindj moe nen noum èmmen*: dat beweert jij, maar is dat wel zo?
- *Op ieder potje past e schëlken*: voor alles is er een passende dubbel
- *Tegen imand zën schene rouën*: iemand frusteren, beledigen
- *Ze doet er nog e schèpken bovenop*: ze doet er nog wat bij

- *Oeëge toppe schèjer'n*: het ver brengen in de kunst, de zakenwereld e.a.
- *Imand ne kloeët aftrèkken*: bedriegen, te kort doen
- *Lotj de boere mor dèskèn*: wij nemen er in tussen het onze van
- *Stoelkemeisje drougen (kinderspel)*: iemand op gestrekte armen dragen
- *Op den blouën beirg begrouve wèrr'n*: niet veel droefheid achterlaten bij afsterven
- *A ee nen toer teveel opgezeet'n*: hij is niet goed snik
- *A zaa nog allemenēkken drikken*: hij is slim, heeft op alles een antwoord klaar
- *Ze woendj op en beiremken*: ze is hovaardig
- *De dosjke zēn dor*: ze heeft haar maandstonden
- *Van d'n dalf gelèdj zēn*: op de dool zijn
- *A ès rap geschriejed*: hij is gauw vergeten (van een dode gezegd)
- *A ee zēne kloesj op*: men heeft hem iets wijsgemaakt
- *Z' ès va 'krikkende zjoer' (= kriekende dag) bezig*: ze is reeds vroeg aan de slag
- *Presies en oenjer die moe lèggen*: (gezegd van iemand die niet weet hoe of wat aanpakken)
- *Da kēn tèll'n*: 't is de moeite waard
- *A spèldj mee a voet'n*: hij houdt je voor de gek
- *'k Em bèldj mo ginne klank*: (TV) zwijgende ruzie met de echtgenote
- *A koustj zēn schip af*: hij stopt ermee
- *'t Es t'nd t'n oeëgen outj*: hij gelijkt er heel goed op
- *A zitj op ne wiejer*: geraakt niet meer vooruit, is geblokkeerd

- *A moed op zēn banne pass'n:* hij moet bij de pinken blijven, overwegen wat hij gaat doen
- *Zēn pouëp ès outj:* hij is dood
- *Ze tērt deer:* ze raaskalt, weet niet wat ze zegt
- *'t Es t'nd gedroodj en gesponn'n:* 't is helemaal dezelfde (persoon)
- *D'n dērde kiejer verlicht 't kēsken:* de derde poging is de goede
- *Z'emme liejelek tousjg'agen:* de boel op stelten gezet
- *A eed iet vere g'ad:* hij is wat tegengekomen
- *En ēnjeken toesteken:* helpen, bijstaan
- *A ee nog isj zēnn'n dērde getondj:* hij heeft nog eens getoond wat hij kan (meestal misprijzend gezegd)
- *A ee weer ne stoeët outj'oldj:* hij heeft weer een stunt gepleegd
- *Da 'n zē mē nog gin stoeët'n:* dat zijn erge dingen
- *D' ēnjekes onieje knoeëpen:* toekomen met het huishoudelijk budget
- *'t Zaa scheirp agen:* 't is maar op het randje, op het nippertje
- *Ge 'n meeg gin lieve kinjere mouken:* je mag niemand bevoordelen
- *A was nogal oëgestoeët'n:* hij was dronken
- *Tegen imand outjuliegen:* tegen iemand te keer gaan
- *Da toeëverd ier zeker?:* (als men iets na lang zoeken niet vindt)
- *A moest zēn broek afsteken:* hij moest naar het WC
- *Reskeerd a en eirt:* waag je kans
- *Z' ee nen trok opgedoën:* verkouden door luchttocht
- *Al lèpt e mee aë kop tegen de mier (en)*
- *Al stond op aë kop:* ik weiger mordicus
- *Riezje stoken:* tot ruzie aanzetten

- *A eed en oevouëzer (of) ne mol in zēnne zak:* hij heeft veel geluk
- *A ès blouëven angen:* hij is op café gebleven
- *Imand aflêven:* verzorgen tot aan zijn dood
- *A ès de woufele gon eet'n:* is gaan vrijen
- *Da 'n ès nog ni vertêjerd:* het is nog niet vergeten en vergeven
- *Doër komme klodd'n af:* dat loopt slecht af
- *Pas op of ik pak a weirk afl:* ga weg of ik likwideer je!
- *'t Vêjt ès ter af:* er is niet veel meer te bekomen, te versieren
- *Ze god op veer toeterkeszoëd:* ze raakt niet getrouwd
- *Een goej matras moet op touëd outjgeklopt wêrr'n:* een goede vrouw moet op tijd een pak rammel krijgen
- *Imand de stêjert opdoen:* vleien, aanhalig zijn
- *'t Es ne vogel veer de kat:* hij is tot ondergang gedoemd
- *'t Eet êr onder gewoodj:* er zijn grote veranderingen gebeurd
- *Rêcht veer de voustj:* openhartig, fair
- *Imand basterd mouken:* iemand onterven
- *'t Es iejen ousjagen:* 't zijn al vrienden onderen
- *A ee zēn matras gekiejerd:* de eerste helft van zijn legerdienst zit er op
- *D'n dieje zaa brann'n:* die gaat zeker naar de hel
- *Iejer dat de bolle t' ènje was:* nog voor het einde van de hele historie
- *A iel zēnnen bēk in zēn plojmen:* hij zweeg
- *Lotj dad outj a ann'n ni goën:* hou er je greep op
- *'k En kēn dad over mēn êrt ni krouëgen:* ik kan er niet toe besluiten om zo iets pijnlijks te doen
- *Ze loeëpen d'ouj'n af:* ze gaan van deur tot deur

- *A wiltj zeker speel'n:* laat niets aan het toeval over
- *Da'n ès na giejē gezicht:* niet om aan te zien, het stoot af
- *A ee zē pouël:* heeft zijn deel van het werk gedaan
- *Ik bleef met de gebakke pèjere zitt'n:* de nare gevolgen waren voor mij
- *'k En zondj ni gèjere gedrèmd èmmen:* dat zou me erg tegenvallen
- *As dedie eer kēl opezètj:* ze kan heel luid zingen
- *A ee veel kapèllekes gedoën:* hij heeft veel café's bezocht
- *'k Zal isj o zēn oeër'n trèkken:* ik zal hem berispen
- *Zo veir as a oeëgen drougen:* zo ver je kan zien
- *En oeësken trèkken:* een oogje pinken
- *As de kat van ousj ès dansen de mouzj'n op toufel:* (AN: in 't meel) als er geen toezicht is heeft men vrij spel
- *A 'n kost ginne pap nimmer zeggen:* hij was ademloos
- *'t Zē kost'n op 't steirfousj:* het zijn nutteloze onkosten
- *A ès zeker va zē stik:* hij is zelfverzekerd, weet wat hij wil
- *In imand zēn koërt klappen:* iemand gelijk geven, bijspringen
- *'t Zēn nogal schoeën manier'n:* dat is niet eerlijk
- *Ze'n meegen't ni veir weet'n:* ...want het is niet waar
- *A trèkt zē woord in:* hij houdt zijn belofte niet
- *'n Mokt doër a ann'n ni o voulj:* bemoei er je niet mee
- *Mee imand d'n oup agen:* iemand in de maling nemen
- *A 'n zaa der ni veel on doeëd doen:* hij kan er niet veel aan verhelpen
- *Kwiejeken ès 't ousjagen:* het huisgezin is er om kinderen op te voeden

Eet'n dad a gat op een toot stoët

- *Z'en lotj mēn oeër'n ni gerèst:* ze blijft maar zeuren
- *Nor woeër dat de kenink te voet goët:* naar 't WC
- *A eed e stik in zēnne meel'n (of) in zēn voet'n:* hij is dronken
- *'t Iejen gezeid ēn 't ander gezwegen:* om niet alles te zeggen
- *Z'ee nogal e koë blad:* 't is een roddelaarster
- *Dei's gēldj wèjerd:* is voor alles goed
- *Doveer moe je va **vojjer** kommen:* daarvoor moet je slimmer zijn
- *Ge 'n kintj er ni veer sikkēl'n:* het kost heel weinig
- *'t Es dor precies en dojvekot:* er wordt veel in en uit gelopen
- *'k En bēn ni goed:* ik ben wat ongesteld
- *Komt **dat** tegen:* dat moet je overkomen, dat is toch wel erg
- *Es 't nog veer vandoug?:* komt er nog wat van? Spoed je toch wat!
- *'k En kēn nimmer mee:* ik snap het niet meer (of) ik kan niet meer volgen
- *'t Kēn der nogal deer:* het kan volstaan, het is nogal in de rede
- *A zēntj gewöer wērr'n in zēnne portemonnee:* 't zal veel kosten
- *Dei's ander'n tee as kaffee:* dat is heel wat moeilijker
- *Da'n trèkt er na toch ni op:* dat is niet gepermiteerd, zou niet mogen gebeuren
- *Ze 'n kēn eer tong ni miejester:* zij wil altijd praten
- *Iejene van boven de windj:* een beetje geschift
- *'k Moest op mēn tong bouët'n:* (...om het niet te zeggen)
- *Va zēn ērt ne.stiejen mouken:* geen medelijden toelaten
- *Imand en boëreke zētt'n:* met een stoppelbaard tegen de wang strijken

- *Z' èndj nogal oeëg in eren bol:* ze is hovaardig
- *Iet in zēn botte sloën:* een kleinigheid eten
- *Z' èmmen der èm ingelousjd:* hij werd bedrogen
- *Imand d'n doejuvel oëndoen:* iemand pesten, te na komen
- *A eed in de vakanse nor school geweest:* hij is niet bijster geleerd
- *Da mag Onz' lejer weet'n:* dat weet waarschijnlijk niemand
- *'n Doe mē ni vloeken, ee!:* maak me niet kwaad met je nonsens
- *Ge 'n moetj er ni op roepen:...* (als men over tegenslagen spreekt) het zou ons ook kunnen overkomen
- *Dei's on Onz' lejer Zēn oër trèkken:...* (als men kwaadaardig staat te liegen)
- *Doër wil ek vanaf zouën:* dat weet ik niet
- *A 'n kē zēn ann'n ni tousjagen:* hij kan er niet afblijven
- *Mee imand 't zot schējer'n:* met iemand de gek houden
- *'n Stèkt doër aan'n nees ni in:* bemoei je daar niet mee
- *Ge 'n lèpt gē in ginne zak, zēlle:* je bent niet onzichtbaar
- *Mee ann'n ēn voete wouësmouken:* met alle middelen aan 't verstand brengen
- *Ge kintj zien, ee:* je kan wachten en later beslissen
- *Ge zotj er a liejelek o mispakken:* 't is niet zoals je denkt
- *Ge kintj er ne lepel in rēchtzètt'n:* (gezegd van dikke soep of heel zwarte koffie)
- *Pakt doër isj e stolken oën:* laat je dit een voorbeeld zijn
- *Lēven agen:* veel lawaai maken
- *Ge kost er aan'n noum in schrouëven:* (zo stofferig waren de meubelen)

- *Ge kintj er mee op de mērt go stoën:* (als iemand heel veel groenten oogst in zijn tuin)
- *A dee mē nogal droën:* hij deed me hard werken
- *Ter ès plosj mee oeëpen:* er is veel plaats
- *Ze kēn'tj op eer dēmken:* zij kent de tekst heel goed
- *A eed **oek** van de brokkeling g' ad:* hij was ook slachtoffer
- *Doër krèpt veel touëd in:* dat vergt veel tijd
- *A ee nog isj zēn koensj getondj:* hij heeft nog eens getoond wat hij kan (in negatieve zin)
- *A zitj in de patatt'n:* hij zit in moeilijkheden
- *Z' eet de broek oën:* zij is meester thuis
- *A zaa goei papiere moet'n èmmen:* hij zal het niet gemakkelijk hebben
- *Der go veel spouët in ne kilo (of) ne zak:* spijt hebben kan het niet weer goed maken (reactie op spijtbetuigingen)
- *Ze sloeg de deer op mēnn'n nees:* ze klapte de deur voor mij dicht
- *Ze 'n moet er ni van èmmen:* ze houdt er niet van
- *A zitj in ne zetel:* hij heeft het gemakkelijk
- *Mee imand zēn voete speel'n:* iemand in de maling nemen, speels plagen
- *Dei's d'n èjerd van de biejest:* eigen aan de geaardheid van ieder mens
- *Blouëf van achter mē gat:* loop me niet zo achterna
- *Veel gebliejet mor wouënig wolle:* veel drukte om niets
- *Ge'n moedj naa d'n onnoeëzel'n ni outjangen:* doe niet alsof je onschuldig bent, alsof je van niets weet

- *Da god over zēn aat:* dat gaat te ver
- *A zoo Onz' lejer va Zē krousj vloeken*
- *A 'n zaa op zēn bēdde ni steirven:* 't is een waaghals
- *A eet er zēn broek versleet'n:* hij heeft er veel tijd doorgebracht
- *A 'n zaa der ni veel on doeëddoen:* hij zal er niet veel aan verhelpen
- *Doër 'n zē je ni veir mee loeëpen:* daar zal je niet veel mee bereiken
- *Z' ee ne post gepakt:* ze is gevallen
- *'k En kost ginne voet mee:* ik kon niet volgen
- *Ze zal ewa meekrouēgen:* ze zal gestraft worden
- *Doër'n moet ek ni op peiz'n:* dat krijg ik toch niet
- *Ze liep over va vrindjschap:* ze was heel lief tegen mij
- *A eed en goei school g'ad:* dat zal hem leren
- *Da kēn ek op mēn iejen biejen:* dat kost me geen moeite
- *Miejen'n ès veir van ier: negatieve reactie op:* ik meen...(Miejen'n: stad Menen)
- *A kroop in zēn ol:* hij krabbelde terug
- *'n Stèkt doër a ann'n ni oēn:* laat dat zaakje met rust, of het zal je zuur opbreken
- *Isj nor achter goën (of) nor 't vertrèk (of) bē d'n ontvanger:* naar 't toilet gaan
- *Zie der a maans over?:* kun je 't aan?
- *Ze vloog op 't stroët:* ze werd aan de deur gezet
- *Go je goe nor achter?:* is je stoelgang goed?
- *A eet d'n dēkker gedindj:* hij is het slachtoffer
- *Ge 'n kindj èm ni veir stoën:* je mag hem niet vertrouwen
- *A eet d'n eef opgeet'n:* hij is de klos, de verdachte

- *Zē fortien ès gemokt*: hij is rijk getrouwd
- *Ze moed onder 't mēs*: moet geopereerd worden
- *Da'n spant toch niet?*: er is geen haast bij
- *A eet er en ēnjeke va wèg*: hij is bekwaam, deed het al meer
- *A 'n zaa der ginne voet veer verzètt'n*: zal er niets voor doen
- *Z' ès va ne steirke strojk*: van solide afkomst
- *A eed oeër'n op zēnne rig*: hij hoort alles
- *A ès op zēnn'n nèst betropt*: (nèst: plaats waar hij niet mag zijn)
- *Da'n trèkt niet*: het botert niet tussen die families
- *A ès blouëve plēkken*: op café
- *'t 'n Es mor nen overgank*: maar tijdelijk, zal niet lang duren
- *Z' èndj oeëg in eer stërre*: ze is hovaardig
- *Ge verdintj slougen*: je hebt misdaan, mocht je niet gedaan hebben
- *Wacht as ek èm onder anne krouëg*: als ik hem te pakken krijg zal hij er voor opdraaien
- *Ter 'n kom ni veel van in ousj*: het heeft geen resultaat, daar hebben wij niets aan
- *Woeër zitj je mee a gedacht'n?*: je bent niet bij de zaak
- *Da'n kie j'o gin meesjke zèggen*: het is heel erg
- *'n Lotj dad outj a ann'n ni goën*: laat het je niet ontglippen, doe alles om het te behouden
- *'k En kēntj nimmer zèggen*: ik weet het niet meer
- *Oe dat 't komd of niet*: wat er ook gebeure
- *Da 'n stoë ni stille*: de tegenslagen houden maar niet op
- *Ge 'n ètj dor niks verloor'n*: blijf daar weg
- *Da bostj er ammel op af*: wat je hem ook verwijt raakt hem niet
- *Aagd a ewad op a plosj*: wees beleefd, braaf

- *Z' ès op ann'n*: ze is op komst, komt er aan
- *A zēntj er kinne veer doen*: hij zal gestraft worden (meestal voorafgegaan door: *wacht as ek èm onder anne krouëg*)
- *Doër peis ek 't mouën af*: ik weet wel beter
- *A ee zēne lepel neergeleid*: hij is overleden
- *Nor de val ès de boulj*: hoe erger de tegenslag hoe erger de gevolgen
- *A 'n mag er ni o rieken*: hij is lang niet evenwaardig
- *'t Zaa wel in mēn anne vall'n*: ik zal het wel vinden zonder zoeken
- *'k En kēn da toch ni gerieken?*: ik kan dat toch niet zien aankomen
- *Z' eet de vlam*: zij heeft een vurige gelaatskleur
- *Ik val in de kost'n*: ik heb veel te betalen
- *A ès ter deergespētteld*: met moeite doorgekomen
- *'t Lēpt op wilkes*: het gaat vlot, zonder remmingen
- *A èndj in 't snotj'n*: hij vermoedt iets, heeft het in de neus
- *A ee ze zitt'n*: hij is rijk
- *Z' eed en eir over eer*: ze is arrogant, trots neerbuigend
- *A 'n ès mor en scheet groeët*: heel klein
- *Stèkt dad outj aë kop*: denk daar niet meer aan
- *De joër'n 'n liege niet*: de ouderdom eist zijn tol
- *As ke nen nees ètj kie je rieken*: als je verstandig bent kun je't al vermoeden
- *A ès dor tousj*: hij is er kind aan huis
- *'n Versto je gi Vlèms ē?*: doe wat ik zeg
- *'t Was op en oëreken*: het scheelde niet veel
- *A 'n zaa dor ni veel potten breken*: hij zal er niet veel van terechtbrengen
- *A ès dor voulj gevall'n*: zijn beoogde doel niet bereikt

- *A eet er gelegen*: hij is overwonnen (of) is van geen tel meer
- *Imand loëte stinken*: iemand geen aandacht schenken, verwaarlozen
- *A lēvd op zēn rēntj'n*: 't is een rentenier
- *A spēldj mee zē gelik*: hij is onbezonnen, riskeert veel
- *A eed en saloë gekregen*: een uitbrander gekregen
- *Mēnn'n alven traaboek*: mijn man (of) mijn vrouw
- *Z' ès ter deergevall'n*: door haar rol gevallen (toneel)
- *A stēkt er on op*: hij boekt winst
- *A goēd al on ousj*: gaat reeds bij zijn meisje thuis
- *Ze begintj te miss'n*: is al wat dement
- *A zaa der nor èmmen*: het zal hem opbreken, zal de gevolgen van zijn daad moeten dragen
- *'t Es om zjiejep*: 't is verbrod, verloren
- *Da'n zaa ni oëloeëpen*: (tot iemand die aan 't werk is en gevraagd wordt wat anders te doen. 'Da' is dat werk.)
- *Ze kē voeërt*: ze kan voorlopig verder met wat ze heeft
- *Ge 'n moetj dor nie in weet'n*: trek het je niet aan, het is je schuld niet
- *Imand zēnn'n oësom rieken*: weten wat hij van zins is
- *'k Lag op mēn zouë*: ik was ziek
- *Ik trek er mēn ann'n af*: ik bemoei er me niet meer mee
- *Ge zētj er a van beloven*: het zal je spijten
- *Ter'n kē gi koēd af*: wees gerust, dat zal niet gebeuren
- *A zaa nog slecht outjspeel'n*: zal mislukken in zijn opzet
- *Ge'n ètj dor **nie** verloor'n*: blijf daar weg
- *Da'n ès ginne kak zēlle*: dat is heel belangrijk, moeilijk
- *Doër 'n val **nie** op*: daar valt niets op te zeggen

- *De doejuvels zitt'n der op*: alles slaat tegen
- *G' ètj er nor gevrougd*: 't is je eigen schuld, je hebt er aanleiding toe gegeven
- *Z' èndj in eer maa*: ze houdt het geheim, komt er niet voor uit
- *Doër 'n stoë niet tegen*: dat is niet te weerleggen, daar is niets tegen in te brengen
- *Dei's nen allemenēk*: verandering in ziekte-toestand bij weersverandering
- *Da verbètj zēzēlven*: dat kan niet, staat zichzelf in de weg
- *A eed al **ander** woēterkes deerzwommen*: heeft al moeilijker karwei-en opgeknapt
- *Stopt dad goed in a oeër'n*: tracht dat goed te onthouden
- *A komd op zēn zokken*: nadert onopgemerkt
- *Z' ès al op de boën*: ze is op komst
- *'k Spring op a kërre*: (bij kaartspel) ik speel met je mee
- *'t Es e meisken*: (bij bolspel) de krulbol ligt op haar rugzijde
- *Iet outj zēn botte sloën*: een dwaasheid zeggen
- *A ès van de moën berējen*: hij is wat gek
- *A eed in de bouēze g'angen*: hij is dronken
- *Ge ziet er de veirkes in loeēpen (of)*
- *Ge ziet er ne frang in liggen (of)*
- *Ge kintj er eirt'n deer zēft'n*: flauwe koffie
- *'k Em nen ate kop*: (na teveel drinken)
- *Ze kēn outj en flēs eirte pikken*: ze is zeer mager
- *Op imand zēn kap rouën*: kwaad spreken over iemand
- *'k Weet en blaa kiejelmis woen'n*: (of)

- *'k Weet ne gēsdojker liggen*: 'k weet een stront liggen
- *Ge 'n kintj er nog ginne poutj 't vël mee afdoen*: een bot mes
- *'t Gelik vliegt, die 't pakt èntj*: je moet opportunist zijn in 't leven
- *A lotj zē loeëd angen*: hij verliest de moed
- *A 'n zaa 't vliejes va zēn taloeër ni lott'n oël'n*: hij zal zich niet laten bedotten
- *A ës van nen oës gepoept*: ongeduldig, zenuwachtig type
- *A got er mee voolj voet'n deer*: ontziet niets, gaat brutaal te werk

Zēn mousj sto schiejef

5 - UIT DE NEK GEKLETST

Bij een aantal uitdrukkingen vraagt men zich hoofdschuddend af: waar haalden de auteurs het ooit? Want zeg maar: zo uit de nek gekletst, zonder enige affiniteit met de boodschap zelf en derhalve alleen door insiders te snappen.

- *'k Gon der en kosj in lèggen*: ik ga er veel van eten
- *'t Es en scheet in en flēs*: 't is een flop, geeft niet het gewenste resultaat
- *Ze zaa nog zwētte snieje zien*: ze zal nog veel miserie kennen
- *A eet 't spēk o zēn biejen*: hij is de klos, hij is verloren
- *Elk zēn kēst*: ieder voor zichzelf, geen ploegvorming
- *Gouë vangt zeker?*: jij bent zeker niet goed snik?
- *'t Ligd in a kiejel'n*: 't is gemakkelijk voor jou
- *A eed in zēnn'n dojm gekapt*: hij heeft een 'wind' gelaten
- *A kēn op zēn kinne kloppen*: er blijft niets meer over voor hem
- *A zitj in a zakke, zēlle!*: hij houdt je wat voor de gek
- *'t Es va mēn knoppen*: er komt niets van, 't is mislukt
- *Zēn moesj sto schiejef*: hij is humeurig, niet aan te spreken
- *A zaa zēnne pere zien*: hij zal het heel moeilijk hebben
- *Imand ne poëter schiljer'n*: iemand beetnemen, bedriegen
- *Mee imand en voor rouën*: iemand hardhandig aanpakken
- *Wē go kot agen*: wij gaan de boel op stelten, zetten
- *Iejene van t' alverdrouë donker*: iemand niet goed snik, niet veel waard

- *'t Es ewad on 't oër getrokken*: 't is wat overdreven (of) 't is naast de kwestie
- *A ee mē ne kol gepast*: hij heeft me in 't ootje genomen
- *Imand ne stoppel steken*: iemand te grazen nemen
- *Da 'n ès gi klein bier*: dat is niet gemakkelijk, niet te verwaarlozen
- *Rouëmen ēn dicht'n zonder a gat op te licht'n* (boutade)
- *Oeët over gat*: ordeloos, holderdebolder
- *'t Zot èft, 't ès meir'n oeëgdag!* (?)
- *Oeët over kloeët*: chaotisch
- *Zjiejever in pakskes*: nonsens, mallepraat
- *'t Es dor stommen ambacht*: er wordt daar niet veel gesproken, soms met gebaren
- *Zēn kas afdroën*: noest werken
- *Frans mee oër op*: stuntelig gesproken Frans
- *Bloeët of in e kloddeken*: 't is me allemaal gelijk, om 't even
- *A kē mēne zak opblēz'n*: hij kan me gestolen worden
- *'k En bē mor en alve pēne*: ik ben niet helemaal fit
- *'t Es kērremis*: ze heeft haar maandstonen
- *A weet va want'n*: is goed op de hoogte
- *'t Es ne gestampden boer*: een onbeschofterik
- *'t Zēn de wilje vèspers*: ieder zingt er zijn liedje
- *'t Es Mant ēn Kalle*: jongen en meisje die goed met elkaar opschieten
- *Woeër moe j'er af ē?*: (gezegd als iemand larie uitkraamt)
- *Da komd bē 't kommen*: zomaar
- *'t Es va mēn voet'n*: 't is niks waard (of) 't is mislukt

- *Alles ès megelēk, outjengenomen omoeëgvall'n*
- *A ès ter o gezien: hij is verloren*
- *A mag et èm opstoven: hij mag het hebben al is het onrechtvaardig*
- *Der zal en vlieg opzitt'n: 't zal niet in goede aarde vallen*
- *A eed in ne wougeslag gepist: hij heeft oogontsteking*
- *Ze mokt van eer'n nees: ze is opstandig, agressief*
- *A zitj in a kiejel'n: hij houdt je voor de gek*
- *Zē woëter zie bliejek: hij staat op het punt het spel te verliezen*
- *'k Zien ze vliegen: ik heb grote honger*
- *Z' ès 't go zèggen: ze is overleden*
- *Imand op flēss'n trèkken: iemand bedriegen*
- *Ze trèkt karott'n: ze veinst ziekte of onmacht*
- *Naa ès 't spèl kompleet: dat moest er nog bijkomen*
- *A eed èllef bē mouë: hij heeft bij mij afgedaan*
- *Veer e lief dingen: om mij te plezieren (in bv: kom toch isj kouëken, veer e lief dingen)*
- *Kak of giejene kak, de pot op: niet tegenstribbelen, doen!*
- *Nienof brandt: je gulp (voorbroek) staat open*
- *'t Kot ès da'k...: het ergste is dat ik...*
- *A èntj o zēne rēkker: hij is verloren (bij spel)*
- *Okes kinjeren ēmmen noeët niks g'ad: reactie op: oo'k da geweet'n (had ik dat geweten, had ik dat gedaan...)*
- *Verandere van tram: nieuw decennium in leeftijd beginnen (bv 11 of 21 of 31 jaar enz. worden)*
- *A ès volk te verwacht'n: zijn gulp (voorbroek) staat open*

- *Sjampètter op a gat stod en lètter* (spotrijm over veldwachter)
- *'t Es ville moën*: een kaalkop

6 - OUDE GEBRUIKEN

Enkele uitdrukkingen van deze reeks grijpen terug naar vroegere gewoonten en gebruiken. Andere zijn finaal uit ons dagelijks taalgebruik verdwenen omdat hun bestaansrecht verloren ging. Ze leren ons echter een en ander over de levenswijze van onze dorpsgenoten, meer bepaald tot lang na de eerste wereldoorlog.

- *Licht aë kèrf!*: sta op, wij vertrekken
(Er was een tijd dat kleinhandelaars hun waren met een korf aan huis bezorgden; vaak sloegen ze dan een praatje met de klant. Vandaar: licht je korf.)
- *'t Vriest stiejen 'n outj de grond*: (strengte vorst lichtte de kasseistenen uit hun bedding. Om te voorkomen dat bij dooi zwaarbeladen karren onherstelbare sporen zouden achterlaten in het wegdek liet de overheid 'dooibarelen' plaatsen aan de gevel van het gemeentehuis: bord met een grote D erop.)
- *Ze zitj op eer bloem*: ze is aan 't naaldwerken. (Uit de tijd dat vele vrouwen strikwerk maakten, ook laçé of 'bloem' genoemd.)
- *A liejert veer strontrouper*: hij doet zijn best niet op school. (Arme kinderen gingen met vuilblik en kruiwagen 'paardevijgen' rapen op de straat voor vaders moestuintje en waarvoor men niet bijster hoog geschoold moest zijn.)
- *Der'n ès gi vrake zo eirem of ze mokt mee Lichtmès eer pēnneke weirem*: (zelfs in de armste gezinnen bakte men op O.L.V. Lichtmis pannenkoeken of wafels.)
- *Geefd isj e poerke miejer*: zet er wat meer kracht achter. (Een poerke was destijds een plat rond stukje buskruit dat door de knapen op de straatstenen tot ontploffing werd gebracht.)

- *Ge kindj eer deer e moezegat trèkken*: ze is graatmager. (Een moosgat was een opening van amper 4 vierkante decimeter in voor- of achtergevel van het huis, waardoor het vuile schuurwater naar buiten werd gedreven.)
- *E je gin vodd'n of biejen'n?*: (roep van de lompenkoopman in de straat)
- *Goesjdiejel, pakt de mètten bē 't ziejel ēn lèpt er mee rond 't kastiejel*: (riepen de bengels toen ze op oudejaarsdag aan de deuren hun 'Godsdeel' gingen vragen.)
- *A tètj zēn iejerekes*: hij maakt zich klaar om... (Vroeger vingen de knapen meikevers om ze, met een draadje aan een poot, te laten rondvliegen. Aan het spreiden van zijn voelhoortjes kon men zien dat de kever zich gereed maakte om te starten.)
- *A kēn in zēn schoenen boter'n*: zijn schoenen zijn veel te groot. (Gelijk de melk in het karnvat veel plaats nodig had om tot boter te worden geklonterd.)
- *Eer blaffetiere vall'n toe*: ze heeft vaak. (Hier refereert men naar de vroegere vensterblinden aan de woningen; maar die sloten horizontaal, terwijl oogleden verticaal dichtvallen!)
- *A ès gon ontsteken*: hij is op burenbzoek. (Ouderen gingen 's avonds vaak bij bevriende burenen een paar uurtjes slijten; daar werd natuurlijk de pijp 'ontstoken'.)
- *In zēnne zak loët'n tass'n*: (een communiekant ging bij familieleden zijn nieuw kostuum showen en in zijn jaszakken laten tasten om wat drinkgeld te krijgen.)
- *Z' eed de rēkkers oën*: (preutse vrouwen en meisjes op de fiets spannen een elastiek tussen rok en voet... men raadt waarom.)
- *'t Es e patatterkindj*: (zo genoemd omdat de ouders na het doopsel verzuimden doopsuiker uit te delen aan de voordeur.)

- *A ès gon oeëst'n:* (arme kinderen gingen na de oogst verloren graanhalmen rapen op het stoppelveld.)
- *A ès go knoll'n:* (idem voor aardappelen, maar dan met de voeten de aarde omwoelend op zoek naar verloren knollen.)
- *Outj de lèste strojk zaa der nen oës springen:* (zo porde de rooier zijn jonge rapers aan om tot het einde vol te houden.)
- *'t Es veer de voddemaan:* afgedragen kledij. (Kinderen brachten lopen naar de 'voddeman' die soms na schooltijd zijn opwachting maakte aan de straatkant, in ruil voor speelgoed.)
- *Schèjerlasliep!!!:* (roep van de messen- en scharenslijper bij zijn maandelijks ronde door het dorp.)
- *'t Es As ēn Zèllik:* huiduitslag waarvoor men naar Asse en Zellik te bedevaart ging.
- *Outj de kèljer van d'n dokter:* (antwoord op de naïeve vraag: waar komen de kindjes vandaan?)
- *Ge'n meeg mor mossele roepen as'k in d'ouze zēj:* wees vooraf zeker dat je actie wat op kan brengen. (Uit de tijd dat er nog leurders met mosselen kwamen.)
- *De traars afspann'n:* (met de koets op weg naar de kerk, werden de trouwers van gegoede familie opgehouden door een over de weg gespannen touw. Eerst na uitgooien van enig drinkgeld mochten ze verder.)
- *Ze lêfd op d'n eiremen:* (destijds iemand die gesteund werd door de Onderlinge Bijstand.)
- *Nor d'ouzekes goën:* ('de huizekes' waren vroeger de WC's op de schoolspeelplaats.)
- *Moljers go schirr'n:* meikevers van de bomen schudden. (In de plaats van ze bij schemeravond te vangen ging men ze 's morgens van jonge pruime- en kersebomen en van de meidoornhaag schudden.)

- *De zeve (n) weken*: (zolang duurde vroeger de voorbereiding op de Plechtige Communie)
- *'t Krèsken drougen*: de rouwstoet die vroeger te voet naar het kerkhof trok werd voorafgegaan door een misdienaar die een kruisbeeld droeg
- *Z' ès eer ier go leez'n*: op Witte Donderdag moest men traditiegetrouw een uur gaan bidden in de kerk

7 - WEER, NATUUR en LANDBOUW

Klimatologische omstandigheden zijn voor de doorsnee dorping altijd voorwerp van zijn bekommernis geweest. Voor de boer in eerste instantie; er hing immers zoveel van af. Niet te verwonderen dat spreken en andere zegswijzen legio zijn. Al mogen wij bij sommige wel onze bedenkingen maken.

- *De windj god om rêger*: als de wind valt zal het regenen
- *'t Rêgerd alffrangstikskes*: iedere druppel is kostbaar na grote droogte. (Nu zou men zeggen: vouëffrangstikskes!)
- *Rêger vêêr tien ier'n 'n blouëf ni dier'n*: (zonder commentaar, maar is dat wel zo?)
- *Ze doenj der brokskes op*: 't is heel warm of heel koud. (Brokskes: stukjes steenkool, maar omwille van het intense gevoel gaat men het ook voor bittere koude gebruiken.)
- *De snieje wacht op ander'n*: lang liggende sneeuw wacht op een volgende bui.
- *In d'n outjkommer'n*: in de lente (als alles begint 'uit te komen').
- *In 't afgoë van 'joër*: in de herfst (als het jaar 'afgaat'). Lente en herfst worden in ons dialect nooit gebruikt.
- *De dougen 'n go mor open ên toe*: de dagen zijn heel kort
- *Betrouve placeer'n*: bieten uitdunnen om ze de nodige groeiruimte te geven.
- *Masselkes zê plasselkes*: cumulus- of stapelwolkjes (masselkes) zijn potentiële watervoorraden (plasselkes).
- *'t Es groejene weer*: temperatuur en vochtigheid zijn prima voor de groei.

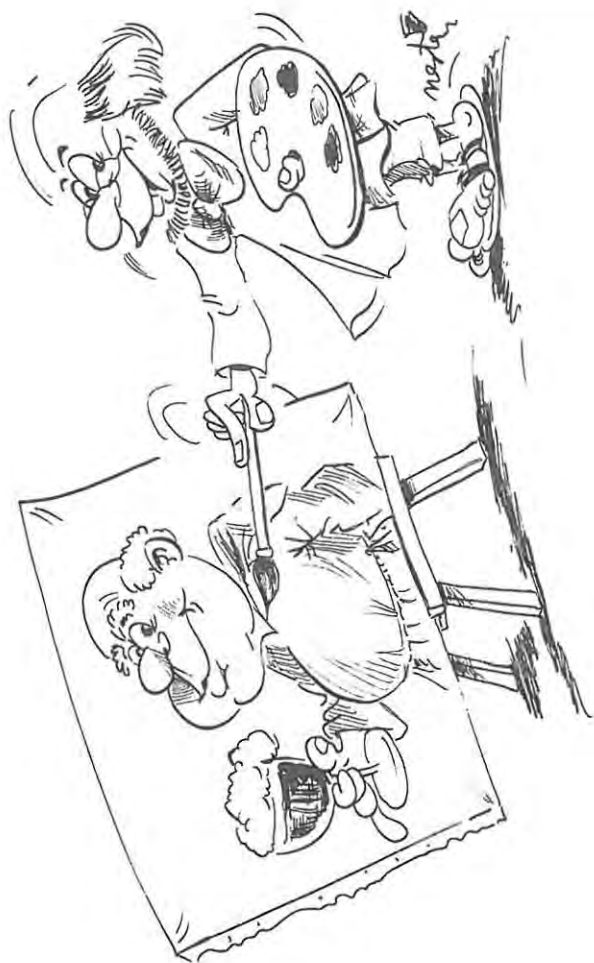

A es in zê gat gebeet'n

- *Jezuke schirt Zēn bèddeken outj ēn lotj de plēmkes vliegen:* het sneeuwt.
- *Doeë zonder rêger of windj en ès de moetj ni da 't begintj:* (regen en wind dus; en zonneschijn dan?)
- *'t Vriest stiejen'n outj de grond:* het is heel koud, het vriest hard (zie Oude gebruiken)
- *Oeëst geschoor'n, wintjer geboor'n :* (ook AN) en
- *Stèrtje van de mouë, stèrtje van de wintjer:* (winter dus van augustus tot mei, uitgerekend negen maanden. Wat blijft er dan nog over voor lente, zomer en herfst?)
- *'t Zaa go liejelek doen:* 't zal gaan onweren
- *'t En ès nog niet tot onder de strojk (=aardappelstruik):* 't heeft nog niet voldoende geregend
- *'t Zaa go rêger'n, 't zaa go woën dat de melekes zille gon droën:* (gezegd of gezongen bij naderend onweer.)
- *In aale weer ēn windj:* in tij en ontij.
- *'t Aagd op va stillekes rêger'n:* het regent overvloedig.
- *'t Es gesmoeërd:* 't is mistig weer
- *'t Es ouësgank:* de wegen zijn spekglad
- *'t Stèkt op:* het klaart uit, de regen is voorbij
- *De snieje vald op ne kaa stiejen:* de sneeuw zal niet direct smelten.
- *De koekoek roept, 't zaa rêger'n*
- *De zès donker weken:* drie weken voor en drie weken na 21 december.
- *As 't op Medaar rêgert, rêger'nt zès weken on e stik*
- *'t Es te laf, 't en zaa èm ni agen:* er is onweer op komst.

- *A eet de kampagnje gedoën*: hij heeft de grote bietenoogst gedaan in Frankrijk
- *'t Es 't rouëze (of valle) van de bloër'n*: (gezegd bij een verandering in een ziektoestand)
- *Mēn ēksteroeēg stèkt, der ès weersverandering op komst.*
- *Tot op d'n ērt'n*: spitten tot op de harde ondergrond.
- *In 't pitje van de wintjer.*
- *De zinne stèkt, 't zaa onweer'n.*
- *In 't langste van de dougen*: in volle zomer
- *'t Es rot weer*: miezerig, regenachtig weer
- *'t Rêgert zilkes*: het stortregent
- *'t Zaa go katte spagen*: 't zal gaan onweren
- *De mēske ston onder*: (hier wordt bedoeld: onder water.)
- *De windj komd outj e verkiejerd gat*: 't zal niet regenen
- *De fiejest ès outjgerêgerd*: de regen heeft het feest verbrod
- *'t Eed e goe vlougsken gedoën*: 't heeft flink geregend
- *Der zijt ouē in*: stuk grond dat puntig uitloopt
- *As ter veel note zēn volgt er ne stringe wintjer*
- *Der angd snieje in de licht*: 't zal sneeuwen
- *De windj stèkt op*: 't begint te waaien
- *'t Es ter vanachter 't schier*: zware tabak (door de boer in eigen tuin geteeld)
- *Mèjert mee ere lange stèjert*: (is deze maand dan zoveel langer dan de andere?)
- *A kēn op 't ènje van de voor nen oēs schiet'n*: hij ploegt heel rechte voren

- *Noë sintj-Andries ēn sintj-Aploon ès sintj-Amand ne koë klant:* dan kan het nog fel winteren.
- *Ne zoër ès ne groër:* de zaaier kan alleen raden wat zijn werk zal opbrengen.
- *De zwoëlomme vliege liejeg, 't zal onweer'n:* (door de atmosferische druk van het naderend onweer worden de insecten naar lagere regionen gedwongen, dus moeten de zwaluwen laag over de grond scheuren om op hun prooi te jagen.)
- *'k En betraan 't weer niet:* ik vrees dat het zal regenen.
- *In en schiejeve voor groetj er miejer as in en rechte:* (replik op; je plant- of zaaivore is niet recht.)
- *En boeën 'n mag de mouë ni zien:* bonen mag men niet planten voor half mei
- *Patatte moete makandere zie liggen:* pootaardappelen plant men best in grove aarde
- *Pèjerestront geeft weireme grond:* paardemest is warme mest
- *Da stik lig voogd:* dat stuk land wordt een jaar lang niet bewerkt
- *De windj zitj er onder:* (onder de wolken dan) het zal niet regenen
- *Nen driejege mējert en nen natt'n april zètt'n de boeren èjer schiere vil*
- *Ne mējertsche poeët ès nen aprilschen ovestouk:* een jonge boom-scheut (poot) in maart geplant gaat kapot en wordt in april in de oven verbrand
- *Plat nèstel ēn vlig kot:* een leeg vogelnest
- *Ze zēn dor mee en vloug:* daar komt een regenbui
- *Noë ne vèst zēn de sproutj'n op èjer bèst:* bevroren spruitjes zijn lekkerst

Imand ne poëter schiljer'n

8 - BERIJMD

Evenals het AN, toont het dialect een zekere voorliefde voor berijmde uitspraken, omwille van de sterkere impact en het bestendiger beklijven in de geesten. Al moet gezegd dat dit nogal eens tot rijmdilettantisme leidt.

- *D' iejeste zēn de biejestē en de lēste zēn de beste:* (de 'biejeste?', nu ja het moet immers rijmen.)
- *Liegen ès bedriegen*
- *In d'oeskes liggen de koeskes:* het minst begeerde is vaak het beste
- *Spagers zēn opagers:* borelingen die na een zuigbeurt het tevele weer uitbraken zijn het best 'op te houden'.
- *Bier op wouën ès venouën, wouën op bier mokt plezier:* dus eerst bier drinken, dan wijn.
- *Langen maa'k on a broek angen om visken te vangen?:* (spottend gezegd tot een opgeschoten man.)
- *Loët'n oeppen ēn toeppen:* zijn gang laten gaan
- *Gierigoërd langen boërd, stèkt aan 'n nees in de mostoërd:* (sarrend verwijt tot een gierigaard.)
- *Fezelèjers zē kwezelèjers:* (tot hen die geheimzinnig staan te fluisteren.)
- *Iejeste kommienekant, wèl gebakken en nie verbrand:* (op deze boutade wordt een communicant onthaald.)
- *Gelouëk on d'n douëk:* wederzijds met dezelfde troeven aan de start.
- *Kèsken ès nen nèt ēn Oltjert weet'nt bèst*
- *Nievekeirken zot geboor'n, z' èmmen de klokke van Oltjert gestool'n:* (zo sneert Klein-Haalttert over zijn buurgemeenten, maar Kerkken sneert identiek terug)

- *Oeët over kloeët*: zonder orde, chaotisch
- *Amen, met de kërremis ston de kramen, ēn as de kërremis ès gedoën tē gon de kroumen oën*: (schertsend gezegd na het beëindigen van een gebed. Kramen moet natuurlijk rijmen met amen.)
- *Der kwam e veirken mee ne lange snoutj ēn mē vertèlsjelken ès outj*: (gebruikt om een vertelling af te sluiten.)
- *Wie got er mee no Lee woeër dat d'n ond zēn broek afdee?*: (onverklaarbare uitdrukking!)
- *Te zot of te bot*: nu eens vriendelijk, dan weer te nors.
- *Geeft de stoeffer e stik broeëd, de klouger 'n ee ginn'n noeëd*: de opschepper heeft meer nood dan de klager.
- *Ouken ēn oeëgen blaa papier, bidj veer de zilkes in 't vagevier*: (vanwaar het eerste gedeelte?)
- *'t Es azoeë zē Soeë, de blaa zēn beter as de roeë*: (zit hier politiek tussen of gaat het om de aardappelsoorten: blauw kop en rode ster?)
- *Nicht ēn kozouën da vrētj fouën*: verkering tussen nicht en neef gaat ook.
- *Iejest geroken, iejest outj 't olleke gekropen*: wie eerst het 'windje' ruikt is zelf de dader.
- *Eirem of rouëk, 't ès aal gelouëk*: in bepaalde situaties is er geen verschil tussen arm of rijk.
- *God zē dank veer spouës ēn drank*: (kort dankgebed.)
- *Eirem on eirem ès zo weirem, and on and ès zoeë plezant*
- *Datt'n ēn vouëgen om de meiskes te doe zwouëgen*: zoetigheden paaien de meisjes.
- *De paster ee geprèkt da ge moetj krabbe woeër dat 't èkt*: (wanneer men zich ostentatief krabt.)

- *Zeer'n komt te leer'n*: wie vals speelt bekoopt het achteraf.
- *Moet'n ès dwang ēn schriejeven ès kinjergezang*: (gezegd als reactie op het woord 'moeten'.)
- *'t Es vandoug aan'n ouvend ēn meir'n aan'n dag, 'k bēn blouē da'k a besteke mag*: (verjaardagsgroet.)
- *Verwouēt'n 'n kē mē ni bouēt'n ēn sloën doe mē zjiejer*: een verwijt deert mij niet, maar meppen doet pijn.
- *Oe grojjer oeëp oe beter koeëp*: grote hoeveelheden van eenzelfde soort zijn vaak tegen een gunstigere prijs te bekomen
- *No 't kloeëster va sintj-Arioën woeër da twieje por kloet'n on 't bēdde-ke stoën*: (metaforische omschrijving van 'het huwelijk'.)
- *Nimand ès sant in ouège land*: door eigen volk word je niet naar je waarde geschat.
- *Al inken ēn pinken*: moeilijk stappend.
- *Roeëd of gin broeëd*: (politiek gezegde.)
- *Ge 'n kindj ni loën ēn d'n ommegank goën*: je kan geen twee dingen terzelfdertijd doen.
- *Ouver abouwer*: hals over kop.
- *Belofte mokt schoeldj, ēn die ze ni en aagt krouëg nen boeltj*: (een verwittiging!)
- *Optimist tot in de kist*
- *Wat da ge spoërt outj ouège mond ès veer kat ēn ond*
- *Vanbove pront ēn vanonder stront*: uiterlijk is alles in orde, maar voor de rest...
- *Ne zàtte mond sprèkt ne woëre grond*: (is dit wel zo?)
- *Doed a bèst, God doet de rèst*.
- *In april gon de koëters op d'n dril*: (snapt men zo!)
- *Mee oeltj'n ēn boeltj'n*: heel hobbelig

- *'t Es pot iejene* god: een clan op zichzelf.
- *Mee sintj-Amand lèggen d' èksters d'n iejesten band*: nestelperiode van de eksters
- *Die de kërre wiltj smouken moet de noot iejest krouken*: eerst het werk, nadien de beloning.
- *Wèlkome mējert as ke mē ni en wējert*: welkom maart als je mij laat leven, want je bent een gevaarlijke maand.
- *Verwouēters zēn broekschouēters*: uitschelden gaat wel, maar de rest...
- *Schriejevers zē piejevers*: vaak huilende kinderen zijn zorgenkinderen
- *As 't Kinjeken ès geboor'n ee 't ropke zē smokske verloren*: na Kerstmis heeft de raap haar smaak verloren
- *Roupen doen 't gat goupē, ieder beet ès en scheet*: van rapen eten moet men veel 'wind' lossen, iedere hap is goed voor een lossing
- *Pērt veer pērt, mor zonder koēd ērt*: poets wederpoets, maar zonder kwade bedoelingen
- *Loē vēl rēkt èm wēl, lange sloupers goupe fēl*: luiërikken rekken zich, lange slapers gapen veel
- *Lange sloupers bēddegoupers, slopt tot negen ier'n, touēd om in de pap te rier'n*
- *Kotkotkedeit, 'k èm en ouēke geleid*: (als een kip een ei heeft gelegd)
- *Sjalen balen wit katoen, g' ètj ne schip in a gat vandoen*
- *Santee, santee santoēterken, 'k drink liever bier as woēterken*
- *Iejeste gewin kattedespin (AN), lēste gewin 't bēzzeken in*: (ongeveer zoals: wie laatst licht, best licht)
- *E goe woord botj, e koēt stotj*: een aanbeveling helpt, een afkeuring benadeelt

Reeds geciteerd:

- *Rêger veer tien ier'n...*
- *Doeë zonder rêger of windj...*
- *'t Zaa go rêger'n...*
- *Goesjdiejel, pakt de mètten...*
- *Der 'n ès gi vrake zo eirem...*
- *Mèjert mee ere lange stèjert*
- *Ne zoër ès ne groër*
- *Mee krot ēn mot opeet'n*
- *Masselkes zē plasselkes*
- *Oeëst geschoor'n...*
- *Pèjerestront geeft...*
- *Nen driejege mèjert...*
- *Noë Sintj-Andries...*

Imand zēn oeēr'n afzougen

9 - PLAT en BRUTAAL

De volksmond kan plat en brutaal zijn om emoties en frustraties af te reageren. Niet meer zo frequent als vroeger, moet er bijgezegd. Toen ging men veel vrijmoediger om met onvertogen woorden van seksuele aard. Al gaat men nu, bij 'glaasje op' of uitzinnige woede, nog wel eens over de schreef van het fatsoen. Zoals in:

- *Imand outjschouët'n*: iemand bespotten, belachelijk maken.
- *A spèldj mee a kloeët'n*: hij houdt je aan het lijntje (of) is je aan het pesten.
- *On a kit, z'èlle!*: foert, dat krijg je van mij niet gedaan
- *'t Es en beschete mērt*: 't is een flop, daar komt niets goeds van.
- *Ge zotj er a bloeët gat lott'n af zien*: je zou er wanhopig van worden.
- *'t Es t'nt gescheet'n*: hij gelijkt er heel goed op
- *Aagd a bakkes (smoel, moulj of smikkel)*: zwijg, jij!
- *A kreeg onder z'ēn kloeët'n*: hij kreeg slaag, verwijten of berispingen.
- *Angd a op!*: (brutale verwensing)
- *'t Es ingescheet'n*: ingevallen, ineengezakt (vb: bij bakken van brood, taart)
- *'t Es va kismēnkloeët'n*: 't is een flop
- *Dei's iet gescheet'n*: dat is een rare, een zonderling
- *A èndj o z'ēn bèzze (o z'ēn kloeët'n)*: hij is verloren
- *Wie aagt er a moulj open?*: wie geeft je te eten?
- *A mokt va z'ēn kloeët'n*: hij maakt amok, hij is op ruzie uit.

- 't Krouëgt de mēm: het krijgt borstvoeding
- Oëgetraad ès oëgescheet'n: aangetrouwd is geen echte familie
- 'k Woo dat't stront rêgerd'n (om iemand van een buitengebeuren te doen afzien)
- Mē gat èkt, de boter zal opsloën (?)
- A eed op zēn bèzze g' ad: hij heeft verloren of rammel gekregen
- let in zēn kloeët'n speel'n: iets opeten
- Zēn kloeët'n afdroën: hard werken
- On a bèzze zēlle!: jij niet hoor!
- Nen ezel zwitj al schijt'n (Heldergem)
- Ze schijt'n uit ieje gat (Heldergem): ze zijn familie
- Ge kintj ze kiss'n: loop naar de maan
- A scheet in zēn broek: hij was bang
- A ee veel stront o zē gat: 't is een opschepper
- Te vrig van de mēm getrokken: hij (zij) is nog niet volgroeid
- 't Dērtinjde vïggen zonder mēm: een achterblijvertje
- Oeëger schouët'n as dad a gat stoët: hovaardig zijn
- 't Es on 't imme gescheet'n: 't is familie
- 't Es en beschete kommisje: 't is een bedenkelijke opdracht
- 't Bezjiejeken ni wējerd: absoluut te negeren
- De zjiejem van a gat schouët'n (K): geplaagd met diarree
- Eet'n dad a gat op en toot stoët: overdadig smullen
- A eed en scheet geloët'n: een 'wind' gelost
- Kis mēn kloeët'n: laat me met rust
- G' en ètj er gin outjstons mee: het gaat je niet aan
- A ès in zē gat gebeet'n: hij is beledigd, diep getroffen

10 - UITROEPEN en andere KORTZINNEN

mogen in deze bloemlezing zeker niet ontbreken; ze zijn immers de pigmenten van de volkstaal. We geven er soms, zo goed als mogelijk, de overdrachtelijke betekenis van.

- *Peis ne kiejer!:* (ironisch) is dat dan zo belangrijk?
- *D'n ond zēn knoppen!:* wat je zegt is larie en apekool
- *Jommer ze doet!:* dat is of doet ze wél
- *E joës ē!:* dat is of doet ze niet
- *Jou mēn oeër'n!:* dat is niet waar
- *E jonges toch!:* (uitroep van verbazing)
- *Emelske deegd!:* (idem)
- *Wa nen boenjell!:* onoverzichtelijk, een puinhoop
- *Da ziede van ier!:* dat weiger ik pertinent
- *E jommer toch!:* dat is jammer
- *Ej et van a lêven!:* ik had het nooit durven vermoeden
- *'t Was te peiz'n!:* ik had het verwacht
- *Oeërt dad afl!:* wat een nonsens durft die uitkramen
- *Allê sêg!:* toch niet waar zeker?
- *Oesse!:* (uitroep bij lichte pijn)
- *Oewa!:* (idem, bij grotere pijn)
- *Aail!:* (idem, bij grote pijn)
- *Salu ēn de kost!:* tot ziens
- *Vas gelouëken!:* ik wens je hetzelfde toe
- *Zjiejezus va Maria!:* (uitroep van verbazing of schrik)

- *God zegend aa!:* (als iemand een niesbui moet verwerken)
- *Boeffe nen ēnn'n!:* (reactie op een knalgebeurtenis)
- *Geef mo bèzze Zjeraar!:* (aanmoediging of aanporring)
- *Geef mo galèt!, klēsjoëër!, lagèjer!* (idem)
- *'t Bèst' eel!:* ik wens je alle geluk
- *Dag Jan!:* dat moet je van mij niet verwachten
- *'t Es wèl bestèdj!:* je krijgt wat je verdient, 't is je eigen schuld
- *'t Es gebakken!:* 't is afgelopen in mijn voordeel
- *Wa zoo 'k wèl!:* dat doe of ben ik niet
- *Ouj mē skoup!:* wat weet jij nog weinig
- *En giejel d'n oesjepot!:* en alles wat er bij komt kijken
- *Tot iejen van dees dougen!:* tot weldra
- *Stekend a op!:* maak dat je wegkomt
- *'k On tj gepeisd!:* ik had het verdraaid verwacht
- *'t Moest isj woër zēn!:* je liegt
- *In Goesjnoumen!:* het zij dan zo, we leggen er ons bij neer
- *Foert zēlle!:* ik geef het op, je doet maar
- *E nēm naa!:* toch niet waar zeker?
- *E **nieje** miskien?:* geloof je me niet?
- *Mor toe!:* geef toe, draai wat bij
- *Toe toe!:* laat maar zo
- *Mēdj aa!:* ga uit de weg!
- *Ee?:* wablieft?
- *Moe je **da** na vrougen?:* dat is toch klaarblijkelijk
- *Zie d'nt naa!:* zie je nu wat er van komt (of) geloof je me nu?

- *Alē sēg!*: toch niet waar zeker?
- *Toetoet!*: toch wel
- *Ba 't en doet*: ach nee
- *Amaai mēn frak!*: lieve hemel, dat verrast me
- *Ja wadde!*: dat is 't een en 't ander
- *Alēj ē?*: is dat waar?
- *Alēj ē!*: vooruit, doe toch voort!
(let op de leestekens in de laatste twee)
- *Alēj é*: 't is dan goed
- *Oe?*: geef wat meer uitleg
- *'t Es te zien*: dat hangt af van...
- *Oe zit'nt?*: wat ben je van plan (of) hoe gaat het je?
- *'t Es weer van **dadde***: weer tegenslag
- *Ziet dad af!*: wat een geknoei
- *Aagd a gezicht!*: zwijg
- *Nog schonjer!*: al wat vooraf ging is dus nog niet genoeg
- *'t Es t' onnoeëzell!*: 't is te gek om daaraan te twijfelen
- *Tot **doër** toe (en)*
- *Es 't niet, 't'n ès niet*: als er niets van komt is 't ook goed
- *Loët'nd **outj** zēlle!*: laat maar zo, je hebt al genoeg gezegd of gedaan
- *'k **Zaa** mē ost'n!*: ik weiger (soms gevolgd door: *Da ziede van ier!*)
- *Ajejēj!*: dat verrast me (of) dat is jammer
- *Oejoej!*: is dat waar?, dat verbaast mij
- *Vēg z'er oēn!*: maak er je geen zorgen om
- *Stap et af!*: ga weg

- *Got **doër** mee te bicht'n!:* wat moet je dààr nu mee aanvangen?
- *Wa zoo tje!:* is (of) doet hij niet
- *Ge zēlj er **wēl** mee!:* dat is niet waar
- *'t Zē mē d'oëz'n:* 't zijn rare snuiters
- *Awē?:* hewel? (en)
- *Awē!:* ik ben er niet zeker van
(let op de leestekens van laatste twee)
- *E mor, ē mor!:* 't is niet waar zeker
- *Va lēven niet:* nooit
- *'t Es te zot:* wat hij zegt is larie
Es dad ècht?: is dat waar?
- *Wa maniere zēn **dā** naa?:* dat betaamt toch niet
- *Lēp nor de vontjes!:* laat me met rust
- *'t Moe weer isj likken:* ik ben weer de klos, 't valt weer slecht uit
- *Mo jonges toch!:* is dat waar (of) wat doen jullie nu weer?
- *On a iele, zēlle!:* jij niet, hoor!
- *Ba joj'k:* geef ik toe
- *'k En zaa:* ik wil niet
- *Kēkt outj a oeëgen:* let toch op
- *'t Es blink:* het haalt niets uit
- *Poër of onpoër:* (raden wat men in de gesloten hand houdt)
- *Oe èjet **op** ē:* wat ben je van plan, wat bezielt je?
- *Ontstēkt!:* kom binnen (zie Oude Gebruiken)
- *Dei ès 't minsjste:* heeft geen belang
- *Moedermeesj alliejen:* heel alleen

- *Lotj zitt'n*: laat maar, ik zal wel betalen
- *Lotj mē gerèst!*: laat mij met rust
- *Geef mo katoen*: uit volle kracht
- *Kop of lètter*: kruis of munt
- *Meesjkelief!*
- *G'en moedj ni vrougen!*: dat is opzienbarend
- *Aal overanderdag*: om de twee dagen
- *'t En ès ni gezjiejeverd*: 't is ernstig, belangrijk
- *Awèl mērsie zēlle!*: verbazingwekkend (of) dat had ik van jou niet verwacht
- *'t Es af*: de verkering is verbroken
- *'t Es weer oën*: de relatie is hervat
- *Elk overand*: beurtelings
- *Klēsje!, Boeffe!, Pataat!, Lappe!*: (uitroepen bij een knalgebeurtenis)
- *Salu ēn de windj vanachter!*: het ga je goed
- *Mee bott'n*: af en toe
- *Deer den bot*: gemiddeld, meestal
- *Nog veer gin sjik*: ik doe het niet, voor niemendal
- *Elk op toer*: ieder op zijn beurt
- *Pak ze, de bistjes!*: (tot een hond)
- *Dat doet...*: dat betekent dus...
- *Oe ès't?*: hoe gaat het je?
- *Aa doe je?*: doe of ben je dat heus?
- *Zē men der?*: gaan wij dan? (als men wil vertrekken)
- *Zat go wēg*: dronken zijnde

- *'t Es aas t'n aas:* weinig verschil
- *Zonder faat:* vast en zeker, je kan er op rekenen
- *Op giejen kant'n:* hoegenaamd niet
- *Op veerand (of) op veerdiejel:* bij voorbaat, vooraf
- *En mēn woëred...:* en inderdaad
- *D' èldj om d' èldj:* van beide soorten evenveel
- *Op a gemak, ee!:* hou je gedeisd
- *Zo lank as't diert:* (wat defaitistisch) het zal niet lang duren
- *Ni oēn of omtrēntj:* niet dichtbij
- *En roept er ni op:* (als men over iets praat waar men bevreesd voor is)
- *Kwit of dowwel:* (Frans: quitte ou double) schuld kwijt of dubbel
- *Met de dougen:* (bedoeld zijn de dagen rond een feestdag)
- *Op touēd ēn stond:* ten gepasten tijde
- *'k Em a zitt'n:* ik heb je te grazen
- *Wērr'n?:* wedden dat ik gelijk heb
- *'n Zo je gin maleer'n doen!:* (uiting van woede)
- *Azoeē ne wējel'nd!:* wat een wereld tegenwoordig!
- *Passeerde week:* vorige week
- *Ge meeg gerēst zouēn!:* wees gerust, het is zo
- *D'n dērde kiejer trēkteer'n:* (als men iemand voor de tweede keer in korte tijd ontmoet)
- *'n Zo je ni zēggen ē!:* hij is aan 't opscheppen
- *Ogie watt'n!:* dat heb je verkeerd
- *Oe voeldj a?:* hoe gaat het met jou?
- *'t Zaa moete likken:* er is niet veel kans toe

- *Allē Antontje jong*: (nogal oneerbiedige aanroeping van Sint-Antonius als men niet dadelijk iets terugvindt)
- *'t Es a faat*: 't is jouw schuld
- *E mēn zielzoëligēd!*: verdraaid!
- *Mor èrkt isj alier*: maar luister eens hier
- *Riskoo de kans*: op goed geluk af
- *'k Zoo moete zot zēn*: dat doe ik niet
- *'t Es mē gelouëk*: 't is me om het even
- *Giejelegans op zēnn'n alliejen*: helemaal alleen
- *E jo et zēlle*: 't is niet waar
- *Gratis veer niks*: (zuiver pleonasme want tweemaal hetzelfde begrip)
- *On a oeëre zēlle*: dat lukt je niet (of) jij niet hoor!
- *De boeken toe!*: gedaan, afgelopen
- *Oek zoveel*: ik wens je 't zelfde
- *Es mē da ne nimmeroo*: een eigenaardige kere!
- *'n Zo je ni zēggen ē*: och arme toch
- *Oe èj et op ē?*: wat is je houding terzake?
- *Alle lappen*: elke keer
- *Kiejer veer kiejer*: (idem)
- *Schiejef ēn schēl*: niet om aan te kijken
- *Met de klējer'n*: bij klaarlichte dag
- *Oeëp ēn aal*: ten hoogste
- *Da'k!*: dàt ik, het zij dan zo
- *Wa riskeer de?*: (tot een bezoeker die op het punt staat te vertrekken); blijf nog wat
- *'t Zitj er op*: er is ruzie

- *Woeër go me nortoe!:* (uitroep van defaitisme) wat staat ons nog te wachten!
- *Mokt er mee gedoën:* maak er een einde aan
- *'n Es ter gin belêt?:* kom ik niet ongelegen?
- *Veer iejewig ēn attouēd:* voor altijd (pleonasme)
- *Mee pēmissje gezeid:* excuseer mijn onvertogen woorden
- *Oeër wat da'k a zèg:* ik sta erop, ik eis het
- *Op mēn zielezoelligēd:* ik zweer het
- *As 't isj begindj ee:* (dan volgen de tegenslagen elkaar op)
- *E vanouēgen:* vanzelfsprekend
- *A 'n doe zēlle!:* dat is (of) doet hij niet
- *Goest' ès koeēp:* ieder zijn meug, je doet maar
- *In de rapte:* gauw gauw
- *Klēsj veer kiejer:* telkens weer
- *Iejerlēk gezeid:* ik spreek oprecht, dit is mijn mening
- *Loēt'nd azoeē:* ga er niet verder op in, laat het blauwblauw
- *Toesj ēn tēn:* soms, af en toe
- *'t Es a gejongd:* ik wens het je toe
- *Amen ēn outj:* afgelopen
- *Riskoo parikkeloo:* wat er ook moge van komen
- *Op a piet:* op je streep (bij spel)
- *Mee veel tralala:* met veel bijkomstigheden
- *Oēn of omtrēntj:* ongeveer
- *Dowwel es **nog** zoveel*
- *Ge'n ètj gin ērt:* je durft niet

- *Mor ba joë*: ja dat is (of) doet hij
- *Van d'n achternoen*: vannamiddag
- *Ettetët!*: laat me met rust
- *En azoeë*: dat zijn de feiten
- *En dormee gedoën*: en zwijg nu, basta!
- *Mee titjes ēn bêtjes*: met kleine hoeveelheden
- *Da moe je gē weet'n*: doe maar, 't kan me niet schelen
- *E mor, wat da ge na zègt!*: dat is verrassend nieuws voor mij
- *'k Gon tē zien*: ik ga dan maar, ik vertrek
- *Goe weet'n*: ik ben er zeker van
- *'k Zwèjer'nd a*: ik ben zeker, geloof me vrij
- *Aal mee ne kiejer*: plots
- *Va (z) lêven*: ooit
- *Wa goe nies?*: (ontmoetingsgroet)
- *Ge **moedj** isj **kommen!***: dat zal niet gebeuren, is niet waar
- *Ja maan, ja mē kindj, ja mē schoup*: (maan, kindj en schoup: dat zijn vrouwen)
- *E mor wa da ge zègt!*: is dat echt waar?
- *In Goesj noumen*: het weze dan zo
- *Ei!*: (bij liefkozing - ook uiting van walging)
- *Sloë nikker goë*: let eens op wat er van komt
- *'k Em a zitt'n*: ik heb je te grazen
- *Wie da men **doër** èmmen*: (welkomsgroet tot een onverwachte bezoeker)
- *Will'n ēn kinn'n ès twieje*: willen is niet altijd kunnen
- *Om ēn bouë*: ongeveer

- *San drouën of sa vier'n*: met z'n drieën of z'n vieren
- *'t 'n Es mor arrēzzekes*: maar amper, op 't nippertje
- *Op de langen dier*: uiteindelijk, na veel tijd
- *Mokt da ge wèg zēlj*: maak voort! Ga weg!
- *D' ander week*: vorige week
- *Overjoër*: vorig jaar
- *t' Nostjor*: volgend jaar
- *Wa krouège me naa?* (uitroep van verbazing bij een onverwacht feit)
- *E wiel af*: (bij whist-kaartspel als iemand bij 'troel' een medespeler vraagt)
- *Op e rappeken*: snel, vlug

Ouder-kind relatie

- *Blouëfd outj aan'n nees*: (tot iemand die in zijn neus peutert)
- *Zètj a schoeën*: zit in een zedige houding
- *Kousjtj aan'n nees af*: haal die 'snottebel' weg
- *Doed a (veer) broek toe*: sluit je gulp
- *Vrougt dad isj schoeën*: vraag dat eens beleefd
- *Wa zèg de?* (aansporing om 'dank u' te zeggen)
- *'n Kie je ni spreken ē?*: antwoord dan toch
- *Oeër ek eir dor nog?*: wees daar stil!
- *Sloëd a goë zēlle!*: pas op of er waait wat
- *Wacht a zēlle!*: ik zal je straffen
- *Wa stèk te dor outj ē?*: wat mispeuter je daar?
- *Es 't dor wèll!*: stop daarmee!

- *Viegd a zēlle!:* wees braaf
- *Watte watt'n!:* hoe durf je?
- *'k Zal a èmme zēlle:* je verdient een straf

Krachtwoorden

• Bogot	• Miljaarde
• Dedjieje	• Miljaardebèjere'n
• Dedoeme	• Miljaardedjieje
• Dedomme	• Miljaardegotfer
• Godèkke	• Miljaardegotferdèkke
• Godèmmme	• Miljaardegotferdjieje
• Godferdèkke	• Milledomme
• Godjieje	• Nonde
• Godomme	• Nondedèkke
• Gokkerdèkke	• Nondedjieje
• Gokkernong	• Nondedomme
• Gotfer	• Nongdedoezje
• Gotferdjieje	• Nongdenong
• Gotferdomme	• Nongdestomme
• Gotgenougelde	• Nongdetwieje
• Gotlieveniejer	• Podommelingen

- Podore
- Potfer
- Potferdèkke
- Potferdjienekoot'n
- Potferdoezje
- Potferdomme
- Potferdorie
- Potferierēndoër
- Sakkernongdedomme
- Sakkernongdenong
- Verdèkke
- Verdèmmen
- Verdèmmelingen
- Verdjieje
- Verdjienekoot'n
- Verdoeme
- Verdoezje
- Verdrootj
- Vlammeste
- Vlammestedjieje
- Vlammestegotferdomme

Metaforische naamgevingen

Hierna onze geijkte en vaak in de mond liggende spot- en hekelnamen.

- *ne gepantenteerde loërik*
- *ne roële kwiebis*
- *ne schaan deken*
- *ne vieze smèjerlap*
- *nen trêgen apostel*
- *nen droeve pikaar*
- *ne stekene zot*
- *ne schiejeve lavaboo*
- *e vies oër*
- *ne gestampten boer*
- *ne kri-jeze mosterdpot*
- *nen diere vogel*
- *ne verwoodje zot*
- *ne schiejeven achterwèsjover*
- *nen onnoeëzel'n troet'n*
- *ne roële kismenkloeëten*
- *nen ou snoeper*
- *nen domme kloeët*
- *ne stoubele maan*
- *ne sjikken tip*
- *ne stoupele zot*
- *nen ou'n bok*
- *en roël sjik*
- *en smèjerige ros*
- *en ou doeës*
- *en zotte bloër*
- *en domme gans*
- *en fiejer kont*
- *ne sjampetter van e wouëf*
- *en verdomde kommeer*
- *en ou savoeë*
- *en onnoeëzel trit*
- *en dikke machochel*
- *en eirem sloeër*
- *en zott' oenjer*
- *e roël schèpsel*
- *en schaa jak*
- *en lompe koe*
- *en valske pinne*
- *en fèlle mokke*
- *en voulj ploëster*
- *en gierige pinne*
- *en vieze trien*

Zēn oeëre ston op zēne rig

II - ZONDER BEELDSPRAAK

Een laatste reeks (wat voor een!) Haaltertse zegswijzen, gespeend van enige beeldspraak, dus op het eerste gehoor te snappen ondanks de soms vreemde formuleringen.

Van vele wordt dan ook de overgankelijke betekenis gegeven. Vb: 'Op wa trèkt da naa!' wil woordelijk zeggen: op wat lijkt dat nu, maar overdrachtelijk: dat is toch niet goed, niet mooi!

- *Ze klapt in ēn outj*: ze zegt nu eens dit, dan weer wat anders
- *Z' ès oërdeg gewirr'n*: ze is onpasselijk geworden
- *'t Es zo goed as da 'k et g'ad èm*: ik aanvaard het niet, maar je bent toch bedankt (zegt men beleefd na het afwijzen van een geschenk)
- *A ès gepasseerd*: hij is geslaagd in zijn examen
- *A ès gebousjd*: hij is gezakt in het examen
- *Zès frang ēn onēffen*: zes frank en een beetje
- *D' oulje zill'n op aē kop schouēt'n*: (gezegd tot iemand die bij donkere avond op straat wil)
- *A 'n oo ginn'n dager vandoen*: hij moest niet aangepord worden om iets te doen, of een bevel uit te voeren
- *Z' ès ter vantiskien*: ze is overleden
- *'t En kē ni miss'n da...*: 't is niet te verwonderen dat...
- *Aal ier'n ne lepel*: met mondjesmaat, langzaam aan
- *Z' ès outj de koën*: de ziekte neemt af, het grootste gevaar is geweken
- *Da lei mee zēn louten*: nu eens zus, dan eens zo; de ene dag is de andere niet

- *'t Es verlore gezeid:* al boter aan de galg, hij luistert niet
- *'k Em a liggen:* ik heb je klein gekregen, overwonnen
- *As 't op en doe kwam:* als er te handelen viel
- *Da'n ès gin oërdegēd:* dat is niet te verwonderen, dat verwachtte ik
- *Smoeërde gē niet ge 'n ètj gē niet:* (gezegd tot iemand die veel rookt)
- *Die ni en wildj ee g'ad:* wie iets weigert heeft het zo goed als gekregen
- *As 't passeerd en meegde ni klougen:* als het door de beugel kan mag je niet klagen
- *Goën doe kiejer'n:* als je op bezoek gaat mag je tegenbezoek verwachten
- *Ze zaa weet'n o wa prouës:* ze zal er voor opdraaien
- *Ge méég gerèst zēn!:* het is zoals je zegt
- *A ès in zē weer:* hij heeft het naar zijn zin, leeft zich uit
- *Z' eed eer veranderingen:* ze heeft haar maandstonden
- *Dei's oud voutj:* oud nieuws is geen nieuws
- *Zēn devoeër'n doen:* zijn best doen (van het Frans *devoir*: plicht)
- *'t Ee van d'n ou maan:* 't is oud, antiek
- *'t Ee zē rēcht g'ad:* (na de schoonmaak) 't is genoeg zo, ik heb er mijn best aan gedaan
- *Der 'n ès gi zèggen oën:* 't is al vergeefs gepraat, hij luistert niet
- *A ee zēn kazak gekiejerd:* hij is van mening, van partij veranderd
- *Ask' ès verbrand aat:* (repliek op de voorwaardestelling: 'als je' = *aske*. 'Aske' is ook dialect voor as (brandresten))
- *A eet dad in:* hij is dat gewoon

- *De groeëte Jan outjangen:* grote sier maken
- *'t Kēn der outj **kommen**:* het brengt op, het is rendabel
- *Z' ès op gank:* ze komt af
- *'k En oo der gin oërdigēd in:* ik had er geen kwaad oog in
- *Meire kom **nog** alier:* je moet je niet haasten
- *'t En stond èm mor mouger oēn:* hij was er niet bijster tevreden mee
- *A 'n deegd al **giejen** kant'n:* er is niets goeds aan hem
- *Z' ès op aal anne goed:* ze kan alles, weet zich altijd uit de slag te trekken
- *A kēntj zēnne wējel'nd:* weet hoe zich te gedragen
- *'t Moed èm **invest** schiejen:* het moet ééns genoeg zijn, men mag niet overdrijven
- *Mor op e zwouēgen ee!:* je moet het niet voortvertellen
- *Z' ès ter zot af:* ze ziet hem abnormaal graag
- *Z' ès ter zot nor:* ze is er begerig naar
- *'k Em mēn goeste:* ik ben voldaan, ik heb mijn wens
- *Ik zaa mēn goeste doen:* ik zal doen wat ik verkies
- *Es't nor a goeste?:* is het naar je wens?
- *'k Em er goeste nor.* (ook) *'k èm er goest' op:* ik verlang ernaar (goeste: goesting, in al zijn verschillende betekenissen)
- *G' en moetj dad op **mouē** ni steken:* je moet mij dat niet aanwrijven, ik ben de schuldige niet
- *'k En weet ni oe groeēt:* heel groot
- *'t En eet er gin kopie oen:* het is lang niet te vergelijken, is minderwaardig
- *'k En èm er gin outjstonsj mee:* ik ben er niet bij betrokken, ik hou me afzijdig

- *Voulj dingen doen*: zich onzedig gedragen
- *'t Es t' ousj ēn van ousj*: 't tamelijk ver
- *'t lejen ès 't iejen ēn 't ander ès 't ander*: ze zijn allebei (niet) aan te prijzen, je moet maar een keuze doen
- *Z' en ee gin gedier'n*: ze heeft geen geduld
- *'t lejen sloët 't ander*: het ene maakt het andere goed
- *Da 'n ès niks genoëderd*: dat helpt niet, daarmee komen wij niet verder
- *'t Es ewa gemineerd*: het is wat verminderd
- *A 'n zouë gi gebenedēdj woord*: hij zei geen woord
- *Op zēn nouvenant*: naar verhouding
- *Moest ek van aa zēn*: moest ik in jouw plaats zijn
- *Ze leid on d'n diejel*: ze deelt in een erfenis
- *Da komt ziet binn'n*: dat is een welgekomen verrijking
- *'k Gon tēn nikker zien*: ik ga dan maar, ik vertrek
- *'t Es veer goed*: (bij spel) 't is voor de punten
- *'t Es veer niet*: (bij spel) niet voor de punten, als oefening
- *'t Smokt nor nog*: 't is heel lekker
- *Zot zēn 'n doe gin zjiejer*: (schimpscheut op iemand die de nar uithangt)
- *Tot in de klein irkes*: tot heel laat, tot in de vroege morgen
- *Op de wējerdouë van*: in de tijdspanne van
- *Met d'n iejen'n*: terzelfdertijd, in 't passant
- *Met d'n ander'n*: even later
- *A eed en pintj op*: hij is dronken
- *'t En ès mor e klēntj'n*: 't is graag gedaan (als iemand je om een gunst vraagt)

- *A oo der spèl mee*: hij had er moeite mee
- *Lach mee a pètj'n*: spot met iemand anders
- *Mee imand 't zjilleken agen*: met iemand de zot houden
- *Met d'n douver op zē louëf*: met veel schrik
- *'t Es dor iejen begankenis*: één drukte, grote toeloop
- *Imand en eike geven*: (kinderlijk) iemand wang tegen wang aaien. (Eiken: van 'aaike')
- *'t Kampt dat 't bēst*: (bij spel) de partijen zijn sterk aan mekaar gewaagd
- *Ge zēlj er wèl meel*: niet waar, je vergist je
- *'t En ès mor mee riezje*: 't is maar amper, op het randje af
- *Da wil ek èmmen*: dat geef ik toe, beken ik
- *Op 't oud oën*: als naar gewoonte
- *Der 'n ès ni veel stoef op*: niet om op te boffen
- *'k Zaa der zeker mēn bēdde bē mouken*: ik weiger beslist er over te waken
- *Da 'n ès gi lache zēlle*: dat is aartsmoeilijk
- *Da 'n zē mē nog gin stampen*: dat is slecht nieuws, ophefmakend
- *Ze stoëd op eer ier*: ze is altijd stipt op tijd
- *Da nēmd outj*: dat is buitengewoon
- *Kēk véér aa of aan'n nees vald af*: (gezegd tot iemand die durft om te kijken)
- *Ge zēlj er d'n dier'n touëd in bringen*: je koopt en verbruikt teveel
- *A ès in zēnne viez'n*: hij is humeurig, slecht geluimd
- *Der zitj snee achter*: het gaat vlot vooruit
- *'t Es va moet'ns*: ze trouwt omdat ze zwanger is

- *Ze kwam vanover*: (de duif) vloog uit de verkeerde richting aan
- *A peist datj 'ndj ès*: hij heeft een hoge dunk over zichzelf
- *Betraad a ouëgen mor enander niet*: vertrouw niemand dan alleen jezelf
- *Om de wèlstonswille*: omwille van de verstandhouding, van rust en vrede
- *Dad ès va kojferskoëd*: als je dat doet wordt het nog erger (zou moeten zijn: va koëd kojfer)
- *A 'n kē ni **nije** zèggen*: hij kan niet weigeren
- *Da 'n ès **niet** in zēzēlven*: 't is heel makkelijk, niets bijzonders
- *'t En ès mor e zèggen*: je hoeft het maar te vragen, ik doe het
- *'t Es o da ge 't zougt*: heel duidelijk, je kan het je inbeelden
- *'n Trèffelēk maan eet er e koppel*: (gezegd door iemand die iets dubbel neemt)
- *'t Es attēd 't zēlde lieken*: dat begint me stierlijk te vervelen
- *A aagd èm veer d'n doeëven*: hij gebaart niet te luisteren
- *'k En kēn èm ni oeër'n of zien*: ik haat hem
- *Tiskelicht'ndonker*: bij valavond (AN: tussen licht en donker, maar hier als één woord gebruikt)
- *Ze ligd in louëk*: ze is dood en opgebaard
- *Deer noen ēn deer aal*: zonder onderbreken de dag door
- *Dei's dougelēkse kost*: dat gebeurt elke dag
- *Ge 'n ètj er gin affèjer'ns mee*: het gaat je niet aan
- *Rikt a poërt ēn zwouëgt*: (zegt een 'windlater' als men hem om zijn vrijpostigheid laakt)
- *'t Es zo woër as da'k ier stoën*: 't is absoluut waar

- *Mee zēne slinken of zēne rēcht'n:* met zijn linker- of rechterhand
- *'t Moe mor zo goe ni zēn:* ik eet verder omdat het zo goed smaakt
- *Op ne slag ēn ne kiejer:* plotseling
- *Z'n loeēpen der ni dik:* er zijn er niet zo heel veel
- *Stillekes oēn om lang te dier'n*
- *Vergètj je ni te liegen?:* (als men aan iemands beweringen twijfelt)
- *t' Kē passeer'n:* 't is doenbaar, voldoende maar ook niets méér
- *D'n èndj zēndj outjwouēz'n:* de einduitslag zal alles duidelijk maken
- *Z' en ès ni kontroëre:* ze is niet tegendraads, valt nogal mee
- *'t Es opgemoekt spèl:* een complot, dus niet te vertrouwen
- *As 't mor gi koēspèl 'n wiltj:* als het maar niet falikant uitdraait
- *Dei's nog 't **schonjste** van d'istore:* dat is het toppunt
- *Da'n ès ginne zjust'n:* dat is niet te vertrouwen
- *Van de zèss'n:* voor zes uur
- *Deer d'n acht'n:* over acht uur
- *'t En lig ni bē de deer:* 't is ver van hier
- *'t **Stèkt** naas:* kijk niet op zo een klein verschil
- *A ès op zēn kloet'n:* hij heeft klompen aan
- *A ès op zēn bērrevoesjke voet'n:* barvoets
- *'k Peisd'n in mēn ouēgen:* ik dacht
- *Oe our oe zotter:* (gezegd van ouderlingen die het wat te bont maken)
- *'t Es e vies oēr:* schiet gauw uit zijn krammen
- *'t Zaa naas agen:* het zal maar nipt zijn
- *A eet eraf:* hij is verloren

- *'t Es iejen:* 't is gelijk, om het even
- *T' ènje van oësom:* ademloos
- *G' en moetj ēr gin drama va mouken:* het is niet zo erg
- *'k En kēn ze ni outjiejen:* ik zie er geen verschil tussen
- *'t Es van eiremoei:* 't is van niet kunnen
- *G' ēje't goed op:* jij hebt er een goed oog in
- *Zjeneerd a toch en bètj'n:* haast je toch wat
- *Da'n ès de kost niet:* op dat weinige zal het niet aankomen
- *'t Gebeerd in de bèste familj'ns:* je moet er niet te zwaar aan tillen
- *'t En ès ni gezeid:* het is niet zeker
- *Potjen breek, potje betoël'n:* wie brokken maakt moet ze betalen
- *De stikke zēn nog in ējer giejel:* (is dat als troost bedoeld?)
- *A ès mee zē miejester getraad:* de vrouw is baas thuis
- *'t Was schoeën om zien:* je had er bij moeten zijn, 't was de moeite waard
- *'t En ès mo flaa zjiever:* 't is lolkoek, niet aan te horen
- *En si ēn la:* en nog wat overbodigs
- *Z' eet er deegd af:* ze geniet ervan
- *Staat gesproken ès alf gewonn'n:* stoute taal geeft reeds uitzicht op succes
- *'k En loët er mē sloupen ni veer:* ik trek het me niet aan
- *'k Em en trokske gedoën:* 'k heb wat geslapen
- *Stoeffe kēn iederiejen:* je bent aan 't opscheppen
- *Es 't ni gebeerd, 't kēn nog gebeer'n:* ik geloof niet wat je daar vertelt
- *Ik ben der in gezjeneerd:* ik trek het me erg aan
- *'t Zē goei ziel'n die ējer bekieger'n:* (als iemand op zijn, door anderen ongewenst, besluit terugkomt)

- *Van ousj kom slougen*: (om iemand erven te weerhouden naar huis te keren)
- *Z' ès op de sikkel*: haar gezondheid is maar zus en zo
- *Imand legenēchteg mouken*: iemand leugens aanwrijven
- *'t Zal èm voër'n*: 't zal hem vreemd voorkomen, 't zal hem eens wat anders zijn
- *'k En èm et ni op aa*: ik bedoel jou niet
- *Eje't valēve geweet'nl*: heb je ooit, hoe is het mogelijk!
- *Gwoentje doe veel*: gewoonte helpt veel, maakt het gemakkelijker
- *Tisken did èn acht dougen*: binnen de acht dagen
- *A 'n lotj èm nimmer oeër'n of zien*: hij komt niet meer
- *A 'n ee zēzēlven ni gemokt*: hij kan het niet verhelpen
- *'t En zaa ni mankeer'n*: ik zal het zeker doen
- *Ze geloeëft nog in sintje-Mērt'n*: ze is nog zeer naïef
- *In of meir'n*: één van deze dagen
- *De gonj'nde maan*: de voorbijganger
- *'t Es op mouēne kap*: ik betaal de rekening
- *De maleer'n 'n sloupe niet*: ongelukken zijn er altijd, ze liggen als op vinkenslag
- *Alle gedier'n*: voortdurend, telkens weer
- *Aagt da veer aa*: zeg het niet voort
- *'t En ès mor e klei zjiejer*: haar pijndrempel ligt heel laag
- *Op goe vall'nd outj*: dat het moge lukken!
- *Touëd bring roëd*: heb geduld, wij vinden wel een oplossing
- *'t Es touëd op*: (dat eten) is niet meer vers, moet dringend geconsumeerd
- *A 'n kēn èm ni wējer'n*: hij is te zwak in het spel

- *Wie ni en doet 'n kēn ni misdoen*
- *Da 'n ès gin zottigēd: dat is moeilijk, belangrijk*
- *Mokt er ne komaf oēn: stel er een eind aan*
- *'t En ès ni on iederiejen gegeven: niet iedereen is er voor geschikt*
- *Zoveel asj te geve kost: met alle kracht*
- *Z' en ès ter ni schetig nor: niet begerig naar*
- *A zaa ze meekrouēgen: hij zal veel slaag (of verwijten) krijgen*
- *Eet'n tegen d'n honger da komt: eten zonder honger*
- *De dojve goēsloēn: op de komst van de duiven wachten*
- *Tot iejen van dees dougen: tot weldra*
- *G' en kēntj de zotte mor on èjer weirken (schimpscheut over iemand die gek doet)*
- *Z' eed opg'oldj: ze heeft getrakteerd*
- *As ke liegt moe je deerliegen: je liegt*
- *Mouk'nd a gemakkelēk: ga zitten*
- *'k Mēndj'nd zjust te zēggen: (als iemand je de woorden uit de mond nam)*
- *Ge moetj tegen de weerbosj kinn'n: tegen de weeromstuit, de gevolgen*
- *Ge zēj et oeēr'n ēn zien: 't zal gebeuren zoals ik zeg*
- *'k En gaf ginne cēng nimmer veer zē lēven: hij was op sterven na dood*
- *Da 'n wilj niks zēggen: dat is geen bewijs*
- *Z' ès op de boēn: ze komt af*
- *Die ni en riskeert 'n ee niet: wie niet waagt niet wint*
- *Ik ben tē wēg, ee!: ik ga dan maar*

- *De vallingen zē goekoeëp*: bij dit weer is men gauw verkouden
- *A ès op zēn dērtēg*: nu 29 jaar oud
- *Der 'n zitj nimand ni achter aa*: doe rustig voort, wees niet zo gehaast
- *Ik gon tē zien, ee!*: ik ga weg
- *Oe zo je zēlf zouēn?*: je zou hetzelfde doen of zijn
- *Z' ès op en ander*: ze is niet thuis
- *Ik bēn outj*: ik heb het spel gewonnen
- *Z' ès op van de zenuwen*: ze is ziekelijk nerveus
- *Zēnn'n emel op èjere verdien'n*: vaak goede werken doen
- *Ne pot pakken*: bier drinken op café
- *In vliegende voēn*: in loshangend hemd
- *In zēn slēppen*: (idem)
- *D' onnoeëzele zille God zien*: (smalend gezegd over naïevelingen)
- *Es't mee a gedacht?*: is 't met je goedvinden?
- *A ee weer iet veer'n*: er is weer wat gebeurd met hem
- *'k En strouēn da ni af*: ik ontken dat niet
- *'t Iejen gezeid gelēk as 't ander*: zonder vooroordelen
- *Mēn schoene loeēpen in*: ze laten water door
- *Doēr 'n kē gi koēd af*: daarvan hoeft je niks te vrezen (of) die kans zit er niet in
- *Ze vècht tegen de vouk* (=slaap)
- *Der 'n kē mor imand goe mee zouēn*: geef het aan om het even wie
- *'t Es dor opgeschèpt*: 't is daar afgelopen
- *Da nēmd outj*: dat is heel goed of heel slecht

- *Ik èm zoveel va zitt'n as va stoën*: ik zal maar gaan zitten
- *Ne vloek aftrèkken*: vloeken
- *'t Es beroepe spèl*: (wanneer de ene partij de andere uitdaagt)
- *'t Es mënne meeg*: 't is wat ik graag eet
- *Zèlj a bouë*: ga er bijzitten
- *D'n oun dag 'n kom ni alliejen*: hoge leeftijd brengt ongemakken met zich mee
- *Ge zēj er op*: je hebt goed geraden
- *Z' èmmen èm all*: (wanneer iemand zich haast om ergens iets te gaan halen of te gaan doen)
- *Ge zèj et zien o zēnne gank (of) zēnn'n tēr*: (gezegd van iemand die rijk of beroemd is geworden)
- *'t Es e verschil van dag ēn nacht*
- *Ze ston op traan*: ze gaan trouwen
- *Ze lêven van d'n dop*: ze genieten werklozensteun
- *Iet op zēn èffe lèggen*: in orde maken, mooi rangschikken
- *D'n twiejede lèst'n*: de voorlaatste
- *G' en liejert er **niet** da goed ès*: (bedoeld: op straat)
- *'t En stoëd op gin beter'n*: het wordt nog slechter
- *'k Em er verlies op*: volgens mij is zijn ziekte-toestand verslechterd
- *Ze liggen mee platte jonger'n*: (gezegd van vogels met jongen pas uit het ei)
- *En ouventier'nd a niet!*: waag het niet!
- *A doet onder de...: hij verkoopt...*
- *Pakt tiskén de twieje*: neem het gemiddelde
- *A es ter gèjeren bouë*: het bevalt hem

- *Pakkers zēn dieven:* (reactie op het onschuldig bedoelde woord 'pakken', dus 'nemen' of stelen)
- *Z' eet er andelink van:* ze kan het goed
- *A ès in zēnne goejen:* hij is in een goede bui
- *Oeveel moet ek aa?:* hoeveel ben ik je schuldig?
- *G' en moetj da veer a iejer ni zèggen:* wat je gedaan hebt vertel je best niet
- *A liet vall'n da viel:* hij liet zijn werk direct in de steek
- *'s Veernoensj ēn 's achternoensj:* in de voormiddag en in de namiddag
- *A was nogal g' arranzjeerd:* erg toegetakeld
- *'t En ès gin avaans:* 't is te vergeefs
- *A 'n ziet deer gin oeëgen as dedie van...:* hij volgt in alles haar wens
- *Oe langer oe schonjer:* het wordt steeds slechter (of) boeiender
- *A kloug va wilje:* hij heeft alles en klaagt nog
- *Die ginne schrik en ee krouëgd oek slougen*
- *Z' ee ne schrik opgedoën*
- *'k En betraan èm veer gi gēs:* ik vertrouw hem hoegenaamd niet
- *'k Em mē bepeisd:* ik ben van gedacht veranderd
- *Da'n mok **mouën** rekening niet:* daar heb ik niets aan, daar ben ik niet verantwoordelijk voor
- *God outj mēn oeëgen!:* verdwijn!
- *'k Gon der nortoe:* ik ga naar bed
- *Da zèj a bekoeëpen:* daar zal je voor opdraaien
- *Veel anne mouke licht weirk*
- *A 'n kēn èm ni gewacht'n:* hij heeft geen geduld

- 't Moed op **ièt trèkken eel**: wat je daar zegt (of) doet is beneden alles
- 't Zit er tegen: er is ruzie
- *Zēne kloet zètt'n*: klomp plaatsen met Sint-Maarten
- *Nikker oppes ēn affes*: eens op en af
- *Op a piet*: op je meet (bij spel)
- 't Lotj èm eet'n: 't is nogal goed, lekker
- *Dad ètj uk (He)*: idem
- 't Es mē de soort: (gezegd van lui die men niet in het hart draagt)
- *Da'n ès ni veel apoërt*: het is niet veel bijzonders
- *A 'n ès ni toe*: hij is niet ver genoeg
- *A wir roeëd tot in zēn oër*: rood (van schaamte)
- *A mokt er zē weirk af*: hij doet er alles voor
- *Da kie je toch mee a oeëgen toe*: 't is zo gemakkelijk
- 'k En zit er ni mee in: het bekommert me niet
- *Da vècht tegeniejen*: dat past er niet bij
- *Van ènsj t'n ènj'n*: van begin tot einde
- *Der'n ès gi zèggen oën*: 't is al tevergeefs, hij wil niet
- *Om d'n oeëp te villen*: om het compleet te maken
- *Klein kinjer'n, klein zèrgen, groeëte kinjer'n, groeëte zèrgen*
- *Da zal èm liejere vloeken*: (als iemand straf kreeg omdat hij vloekte)
- *A ès verlore woeër datj e stoët*: hij lijdt zeker de nederlaag
- *Geefd èm nen tiejen in zē gat (en)*
- *Geefd èm ne pieje in zēn ol*: geef hem een trap op zijn achterste
- *Grodj mor deer, eel*: raad maar veel
- *Ze kreeg op slag opslag*: (woordspeling)

- *As ke zot werd moe j'et zèggen* (tot iemand die gek doet)
- *In de fleur va zē lēven*: in volle bloei
- *Lêrke stoën*: met gevouwen handen iemand hogerop helpen
- *'t En ès **niet** in zēn ouëgen* (*zēzēlven*): 't is niet moeilijk
- *'t Zoo der nog o mankeer'n*: natuurlijk moet dat
- *A trêkt e vies gezicht*: hij toont zijn misnoegen
- *Woeër èje **da** g' oldj?*: waar heb je dat vernomen?
- *'t Es ieje zèggen*: zo kan je 't ook zeggen ja
- *'t Es noër familie*: ze zijn nauw verwant
- *Van oeëre zèggen oeërde veel liegen*
- *Woeër dat 't ès wil'nd zouën*: (AN: waar geld is wil het zijn; bij ons meer algemeen)
- *'k En steek da ni wèg*: ik beken dat
- *G' en zètj er ni veel va meedrougen*: je zal er niet veel door leren
- *Da moe je tege **mouë** zèggen*: ik weet het, ik ben ook zo
- *A moet er zēn'n touëd on afdoen*: niet overhaastig tewerk gaan
- *'t En zaa gin eirt schill'n*: 't verschil is heel klein
- *'t En ee ni gepakt*: beoogde doel is niet bereikt
- *'t En zaa onder of boven ni veel schill'n*: dicht bij de werkelijke waarde
- *De goei moeten't met de slechte bekoeëpen*
- *Ge'n spoërt gē nimmer!*: (als iemand bv een nieuw kleed heeft gekocht)
- *'t Was aveir o datj e...*: precies alsof hij...
- *Doër 'n moet ek ni op peiz'n*: dat krijg ik zeker niet
- *Ze liep over ēn tweer*: zij liep van links naar rechts en omgekeerd

Ze zēn in 't zēlde bèddeke ziek

- *'t Es e kostelēk grapken:* 't is een dure aangelegenheid
- *Ze lotj eer ziek:* veinst ziek te zijn
- *'t Zaa wēl outjkommen:* de toekomst zal uitwijzen dat ik gelijk heb
- *Va klēnsj af:* van kindsbeen af
- *Lotj'n trēkken:* strootje trekken
- *Iet nor binne speel'n:* iets opeten
- *A 'n ès ni in zēnn'n eet:* hij is al een tijdje zonder eetlust
- *'t Zal èm nog lank gedinken:* hij zal 't niet gauw vergeten
- *Ze begintj te miss'n:* begint haar verstand te verliezen
- *A go rond mee...:* hij leurt met...
- *Z' ès ter op outj:* ze is er op gebrand
- *Da stēk mē tegen:* dat is niet naar mijn zin
- *Z' eed iet gekregen:* ze heeft een ziekte opgedaan
- *'k En bēn ni kri-jees, mor ik weet'nt gējer'n aal:* ik ben niet nieuwsgierig, maar wil alles weten
- *Loēt'nd a ne sēng kost'n:* koop het, hoe duur het ook is
- *A'n kē mee zē gewēldj ginne wēg:* is niet in te tomen
- *Die zē voēr ēn zē mojjer vermoeërd eet ès ter nog te goed veer:* (om iets dergelijks te doen)
- *De liefd' ès blēndj, zouē den boer ēn a kist'n zē kalf deer en diejer'n oug*
- *A èndj op zē woēter:* er schort wat aan zijn urinestelsel
- *Ik èm mē ewad overdoën:* ik ben wat te hard van stapel gelopen
- *A 'n èndj ni vandoen:* hij is rijk genoeg
- *'k En èm dor niks on 't zēggen:* hij luistert toch niet
- *'n Lotj a ni doen, ee:* laat je niet manipuleren

- 'k Zēntj **toch** ēkkel'n: het moeilijke woord is er eindelijk uit
- Z' ee kēnnis mee...: ze verkeert met...
- Zot zēn 'n doe ginne zjiejē: gek zijn doet geen pijn
- 't Angd outjgeplēkt: 't is geafficheerd
- 'k En moen der ni veer sikkēl'n: ik heb er heel veel
- A 'n moest er gin devoeëre veer doen: hij moest er zich niet voor inspannen
- De schotele wasken: de vaat doen
- De groeëte kousj agen: volledige poetsbeurt
- Spaagd outj, ge kinj nog geneez'n: (als iemand een hoestbui verwerkt)
- Dad ee zē goed ēn zē koēd: is terzelfdertijd goed en slecht
- A ès plat gereneweerd: hij heeft alles verloren (vooral zijn geld)
- A kē zonder anne rouēn: fietsen met de handen niet aan het stuur
- Ge kost er a in spiegel'n: zo proper was het
- Z' ès gestrèldj deer ne floutj'nier: ze is gestoken door een wesp
- Ze 'n ès ter ni op vermougerd: zij is dikker geworden
- Ge kom met 't goe weer: (welkomgroet bij mooi weer)
- Zēn dojve vliegen outj: zijn duiven vliegen vrij rond
- Dojven opliejer'n: duiven africhten, op steeds grotere afstanden doen vliegen
- Da meegd a gon bicht'n: je hebt erg verkeerd gehandeld
- Onz' Iejer 'n straf ni of A zalft: na tegenslag komt gewoonlijk soelaas
- 't Ee **lank** gedierd: 't moest er eens van komen
- 't Zal o mouë ni liegen: ik doe mijn best
- Outj iejerlēkke schomte

- *Ze stèkt in 't bēdde:* ze is ziek
- *Da'n kē ni agen:* de ene partij is te zwak
- *'t Zaa nog en touēken oēloeēpen:* 't zal nog een tijdje duren
- *Da vliejes eed e smoksen:* het vlees is niet meer vers
- *A ee zēn bēste dingen oēn:* hij heeft zijn mooiste pak aan
- *Aal zē lēven:* altijd
- *God outj mēne licht:* ga weg, je overschaduw mij
- *Tērd ewa deer!:* stap wat rapper!
- *De lēst iejen'n:* allemaal
- *A kē zē poērt:* hij kan zoveel als een ander
- *'t Eet'n ès mē misvall'n:* ik heb maagstoornissen
- *Veer ne niet:* voor een beuzelarij
- *'t Verbēdj zēzēlven:* het maakt zichzelf onmogelijk
- *'k Zēg in mēn ouēgen:* ik dacht
- *A ès in faat:* 't is zijn schuld
- *Ze was liejelēk gestēldj:* zij was lelijk toetakeld
- *A ès viesgezindj:* hij is humeurig
- *'k Em er mēn goest' af:* ik ben het beu
- *'t Go mē tegen (of) mee:* ik heb tegenslag (of) meeval
- *A mokt va zēnn'n toēter:* hij praat agressief
- *Onder ons gezeid ēn op en ander gezwegen:* vertel het niet voort
- *'t Lēpt op zēn ènje:* 't is bijna afgelopen
- *A trok en oeēsken op mouē:* hij knipoogde naar mij
- *Overtouēd was ek overtouēd:* onlangs was ik te laat (woordspeling)
- *A ès in de dērtig:* meer dan dertig jaar oud

- 'n Joud a ni op: blijf kalm
- As g' isj wildj eel: kom maar eens op bezoek
- 'k Em er af: ik ben verloren
- Liever de kèrte as de lange pouën
- Z' ès van eer stèkken (of) ere sis (of) eerzèlve gevall'n: in bezwijming gevallen
- Schitj er aa nortoe: vlieg er op af
- Klapt er nog isj over: bespreek het nog eens
- D'n dokter moe mē isj overèrken: de dokter moet mij eens ausculteren
- A moe zien da...: hij moet er voor zorgen dat.. (of) hij moet meemaken dat....
- Z' ès mee eer gedacht'n op enander: denkt aan wat anders
- Doër moej a af mouën: geen omgang mee hebben
- Mouë kindj, schoeë kindj
- Da'n moe je veer a iejer ni zèggen: dat siert je niet
- Giejelegans vanachter: helemaal achteraan
- Da zal en bonk geven: zal veel lawaai maken, ophef maken
- Ge 'n moetj er a ni in zjeneer'n: je niet bezorgd om maken
- Ge 'n zètj er ni af steirven: het kan geen kwaad
- Imand on de klap agen: aan de praat houden om hem af te leiden
- Z' eed al drougen: ze heeft reeds barensweeën
- 'n Lotj a ni kènn'n ee: doe gelijk iedereen
- Geeft er èm af: versla hem (of) geef hem slaag
- E verwittigd maan ès ter twieje wèjerd
- Z' eed al lêven: ze voelt reeds beweging in haar schoot

- *De klein 'n zē van de joër ni groeët:* (replik op: wat je me geeft is te klein)
- *Maan tege maan:* één tegen één (in spel)
- *Mee bêtjes sèvest:* met kleine hoeveelheden ineens
- *Van de doeë gi koëd:* van doden zegt men geen kwaad
- *Z' èmmen toekenoeët gedoën:* (kinderlijk) ze hebben hoofd tegen hoofd gestoten
- *Achteriejen go men achteriejen:* straks gaan we de één na de andere (woordspeling)
- *A ès ter outj:* hij is rijk, moet zich geen zorgen meer maken
- *Ge 'n moetj er ni om geven:* je moet het je niet aantrekken, niet bezorgd om zijn
- *Nen bedirvestront 'n ès ginnen bedirve stront:* (bedirvestront: verwend kind) (woordspeling)
- *Z' ès koëlēk geval'n:* in bezwijming
- *Oo 'k et iejer gezeid:* ('t zou ook eerder gebeurd zijn)
- *'t En ès de pouën ni wèjerd:* de moeite niet waard
- *A ès ter maans genoeg veer:* hij is ertoe in staat
- *Ik pak a op a woord:* wat je zegt zal ik onthouden
- *Da'n ès **nie** genoëderd:* dat dient tot niets
- *A ee zēn okkoczje g'ad:* hij heeft zijn kans gekregen
- *'k Oeër'nd èm **nog** zèggen:* ik ben er dus heel zeker van
- *Ze weet 't èndje van eer fortien niet:* is heel rijk
- *Ter zēn al grojjer malere gebeerd:* zo erg is het nu ook weer niet
- *In 't kèrt traan z'ammel in 't kèrt:* (woordspeling) eerlang trouwen ze allemaal in korte jurk

- *A kēn der wèg mee:* hij kan veel eten
- *Mee a zotte komplement'n:* met je dwaas gedoe
- *Woeër stèkt'nd ammel?* (tot iemand die veel eet)
- *A 'n zaa der ni goe va zouën:* 't zal hem opbreken
- *'t Iejen ès slēcht ēn 't ander 'n deeg niet*
- *A 'n kē mor arrēs zēnn'n noum schrouēven:* is weinig geleerd
- *A eet er om gedoën:* hij heeft het opzettelijk gedaan
- *Wildj je **naa** isj iet weet'n?:* ik heb verrassend nieuws
- *Ge moetj 't iejen zègge gelēk 't ander:* je moet alles zeggen, niet eenzijdig oordelen
- *Z' eet er nen ouēlige schrik af*
- *'k En ang nimmer oniejen:* ik ben doodmoe van de inspanning
- *Es 't nor a gedacht?:* is het naar je zin?
- *Ge'n kiej et ni zèggen:* zo erg dat er geen woorden voor zijn
- *Ge zējtj boēs of ge'n zēj et niet:* laat zien dat je baas bent
- *A wērkt ne goeje gank oën:* hij werkt altijd door
- *Die ni en komd en moe ni kiejer'n*
- *A lèpt er d' ouzje mee af:* hij verkoopt aan huis
- *Ze plēsjt'n in èjer ann'n:* ze applaudisseerden
- *Imand iet **deersteken**:* iemand iets verwijten
- *Zègd isj a gedacht:* wat denk je?
- *'t Zoo nog spouēteg zēn oek:* maar goed dat je het gedaan hebt, in het andere geval zou het jammer zijn
- *Dei's eet'n ēn drinken:* (gezegd van dikke soep of brij)
- *A sloëd om 't èmmen:* met de bedoeling hard te raken

- *Ge'n moetj er ni mee moeëskén:* niet kwistig mee omspringen
- *Ze zēn dor maans genoeg:* er is genoeg mankracht
- *De wacht ès t' Olsjt:* (weigerig antwoord op: Wacht!)(heel oud gezegde)
- *Ze lēf nogal profouëtig:* ze is nogal zuinig
- *Z' ès bedirven tot in 't meirg van eer biejen'n:* uitermate verwend
- *Ge zètj er mege nor groën:* men zal het je niet zeggen
- *Z' ès nor d'n emel:* ze is dood
- *A 'n mag da gin twieje kiejer zeggen:* (of er komt herrie en wraak van)
- *'t Es mee d' ouēzers g' oldj:* (ingreep bij moeilijke geboorte: met de verlostang)
- *Ne meesj en mag toch **nīe** mankeer'n ee:* (om helemaal gelukkig te zijn)
- *Op hoeveel komt dadde?:* hoeveel moet ik betalen?
- *Z' ès vavere gelēk vanachter:* zij heeft geen borsten
- *A 'n mag ni alējer (of) èjes (of) op e vēs:* hij mag niet opnieuw
- *Got er isj om:* ga het eens halen
- *Ge 'n kintj er a gi gedacht af geven:* heel erg, belangrijk
- *Oeveel ès 't gegoën?:* hoe hoog is de prijs opgelopen?
- *Ze sprèkt op de re:* ze brouwt de r
- *Onz' maan'n:* (dat zijn de vroegere gezinsleden van een reeds uitgetrouwd kind)
- *E strètje van iejene maan:* een smal steegje
- *A èntj veer **nīet**:* hij moet er niet voor betalen of er moeite voor doen
- *Z' èmme woorde g'ad:* geredetwist

- *Ge zèdj èm oeër'n*: hij zal woedend zijn, kabaal maken
- *Nor de koer goën*: naar 't WC
- *A eed al zē poërt g'ad*: heeft reeds veel tegenslagen gekend
- *Woeër stoët da geschreven?*: dat geloof ik niet
- *Doveer moe je slim zouën*: je bent dom geweest
- *Ze 'n ès van de rapste niet*: niet heel verstandig
- *Ze weet'n a serewoor'nd woen'n*: je krijgt tegenwoordig wel je part van de tegenslagen
- *A verdingj e standbèldj*: hij heeft iets uitzonderlijks gepresteerd
- *'k Em èm o mèn biejen*: ik zit er mee opgescheept
- *A stoët er goe mee*: hij is er mee bevriend (of) dat kostuum past hem goed
- *'t Es ammel iejen soep (of) iejenen boenjel*: 't is een louche zaak
- *'t Es ne schrouënweirker, a droug zēn zoug onder zēnn'n eirem*: een getrouwd koppel arm aan arm
- *'t Es vriejed, zouë d'n oulj, ēn a bekeek zē jonk*: (denkend: wat ben je toch lelijk)
- *Wad è je doërmee in a zakken?*: dat brengt je niets op
- *Da'n geef ni op*: dat moedigt niet aan
- *Ge 'n moetj gin zottigēd verkoeëpen*: doe niet zo gek
- *'t Zē mē de... (vb liekes)*: die (liedjes) trekken op niets
- *Da'n goë ni nouëg*: (dat artikel) verkoopt niet goed
- *'k En moest'nt gin twieje kiejer zèggen*: hij gehoorzaamde direct
- *A 'n moest'nt gin twieje kiejer zèggen*: (want) dat deed ik graag
- *'t Es liejelek da'k et moe zèggen*: (als men tegenzins iets over iemand gaat zeggen dat deze niet siert)

- *Stoeft da ge...*: wees blij dat je...
- *A kē zowèl alier vall'n as adoër*: (over een zwijmelende dronkaard)
- *A 'n weet va gin opagen*: hij wil niet stoppen met bv. werken
- *'n Sprèk mē doër ni af*: daar heb ik kwade herinneringen aan
- *D' onz'*: mijn vrouw
- *D' oeëgtouë drougen*: H.Communie dragen rond een hoogdag
- *Zēnn'n drijeg oël'n*: (vroeger waarschijnlijk 'dreigend' gebaar, nu startbeweging voor enige actie)
- *Wa zoo der mē lètt'n ē?*: niets kan mij weerhouden
- *Zie wa da ge doetj*: hou je fatsoen
- *Ze zaa der va krouëgen*: ze zal slaag of verwijten krijgen
- *A 'n moed èm nimmer zjeneer'n*: hij is heel rijk
- *'t 'n Zaa mē nimmer veervall'n*: het zal me niet meer gebeuren
- *Ge meegt er iet op geven*: je mag op je succes trakteren
- *Z' ès standvasteg ziek*: ze is voortdurend ziek, met korte tussenpozen
- *Dedie ès schomtevrouë*: ze schaamt zich om niets
- *Oeveel stoët d'n naft naa?*: hoeveel kost de benzine nu?
- *Z' eed onder nen ottoo gezeet'n*: is door een auto overreden
- *A kē gemakkelēk 100 joër zēn*: wellicht 100 jaar oud
- *Op den boutj'n*: op het platteland
- *Ge zètj er ne kaa opdoen*: een kou vatten
- *Ze ziet er nog nor*: je ziet dat ze pas ziek is geweest
- *Die bloejkes va kinjer'n*: die arme kleintjes
- *Gezeid gelēk as 't ès*: de waarheid moet gezegd worden
- *A eed iet tege mouë*: hij kan me niet luchten

- *Z' ès achteroutj*: ze is niet op tijd
- *Da ligd ier ammel te rouën*: dat ligt hier allemaal rond te slingeren, in wanorde
- *Dedie 'n riskeer nimmer*: ze is rijk genoeg
- *Men moug ès gekiejerd*
- *Ge 'n kiej et mor èmmen*: (hoe dan ook iets bekomen)
- *Ge kintj zo goe zën da ge ni en deegt*
- *Dei's outj d'n touëd*: oud, antiek
- *Ge'n zètj er ni lank mee voeërtdoen*: het zal gauw opgebruikt zijn
- *'k En teiv et ni betraan*: ik riskeer het niet
- *A zitj in verkèrt*: hij heeft te weinig
- *Miss'n ès meesjkelēk*
- *'k Em èm dor isj goed overslegen*: veel slaag gegeven
- *'k En oo da ni vandoen*: ik had dat niet nodig
- *'k Zondj wel doe'nd kiejere zeggen*: (maar) ik kan op het bedoelde woord niet komen
- *'t School ès oën*: de school is begonnen
- *'t School ès outj*: de school is uitgegaan
- *A 'n doe nie dat deegt*: 't is een schobbejak, een mispunt
- *A ee kaka gedoën*: (kinderlijk) heeft zich ontlast
- *'t En kē mor gedoë zën*: niet uistellen
- *Zonder mankeer'n*: je mag er op rekenen, ik doe het
- *'k Geloeëf et beter as da ge't zegt*
- *Da krouëg de toe*: dat krijg je als toemaatje
- *'t En was mor om te lachen*: een grap, niet ernstig te nemen
- *En zèg ni miejer*: 't kan nog erger dan wat je zegt

- 'k Zintj nog *veer mēn oeëge gebeer'n*: ik ben er zeker van
- 'k En *kēn da nī af*: ik verdraag dat niet
- 't Voert dat je...: 't is eens wat anders nu hij...
- Outj d'n not: uit de noot (gezegd van een gewricht)
- Z' ès *vies gezindj*: ze is humeurig
- Zien doe *koeëpen*
- Gin *twieje* zonder *drouë*: een tweede vraagt (meest) altijd om een derde
- Z' ès *dier de komprenier*: ze begrijpt niet makkelijk (van het Franse *comprendre*)
- As 't *kontroëre goët*: als het tegenzit
- Nog *veer gin raa èsp*: voor niets ter wereld
- Tèll'n *ēn opschrouëven tegelouëk*: (ekwivalent van: met dubbel krijgt schrijven)
- Ze *kommen der deer*: ze komen af
- 't Was *dor e pikèt*: 't was daar een drukte van jewelste
- Da'n go je *mē nī oeëre zèggen*: dat beweert ik niet
- 'k Loeëp *ier in mē vel*: ik heb alleen maar een overkleed aan
- De *mouë steken*: een groene tak op een pas afgewerkte ruwbouw steken
- 't *Kēn der outj kommen*: het kan winst opleveren
- A *èndj goed op*: hij verwacht er veel van, maar...
- Ze was *liejelek gestèldj*: ze was erg gekwetst of ziek
- 'k Zit er mee in: ik ben er bezorgd om
- A zag er *schoeën outj*: hij was nogal toegetakeld
- Wie eed a *da gelapt?*: wie heeft je dat aangedaan?

- *'t 'n Es noch veer 't iejen noch veer 't ander*: dit is mijn mening maar ik neem geen standpunt in
- *Aagd a op a gemak*: blijf kalm, wees niet nerveus
- *Ze stèkt er on in*: ze verliest erbij
- *Ze moe zē da weet'n*: laat haar doen, 't is haar wens
- *Imand de lès spèll'n*: op het matje roepen, berispen
- *Ze doet tēn isj iet*: en toch loopt het verkeerd
- *Doed a gedacht*: doe wat je van plan bent
- *'k Zèg da na tegen aa*: zeg het dus niet voort
- *A ès vertrokken*: hij is ingeslapen
- *Met te betoële sto je*: met te betalen ben je er van af

12 - VOLKSLIEDJES

Wellicht zijn er nog Haaltenaren die zich straatwijsjes van weleer herinneren, alle in het dialect gezongen en derhalve in se ook 'uitdrukkingen' van het volkse denken en doen, van humor vooral. Een titel dragen ze doorgaans niet omdat ze maar korte ontboezemingen betekenen. Hier de aanzet van enkele. Misschien kan de lezer dit lijstje vervolledigen!

- *En in Oljtert 'n èmme weir gi klougen...*
- *En wêr en geven toch ons vontj'n nog ni af...*
- *En ze spele met den brave man zên voeten...*
- *De deer outj, de deer outj de boer'n 'n èmme gi geldj nimiejer...*
- *Crème à la glace stond in de kas, moeder mëndj'n dat 't boter was...*
- *'t Es vandoug de lèst'n dag dat de zister, dat de zister...*
- *En de poembak, de poembak, de poembak ès kapot...*
- *Ou Zjèfken ès getraad en a zitj in de mizere...*
- *En we lêve van de crisis en we drinken van d'n dop...*
- *En vivan damme nog jonk zouën en ni getraad 'n zouën...*
- *En die da beter kên 'n moe veer oos ni zwouëgen...*
- *Sintje Piejeter ee ze voetje verbrand...*
- *Ouj wa spouët ik bē mē lief verloren...*
- *Nievejorke zoete, 't veirken ee vier voeten...*
- *En we riejejen da me zwiejeten...*
- *Ou Mieke Pouëpekop schenk ons nog en bobëntjen...*
- *Afzien en afzien en afzien...*

- *En ammen doeëd zēn groetj er gēs op onzen bojk...*
- *En we gon nog ni nor ousj, nog lange niet...*
- *En we zēndj er van de klas en we drinken e gelazeken...*
- *Trèkt on 't koeëreken en de wieg zal goën...*
- *Lèp lèp lèp de gardevil ès doër...*
- *En ērrejoep sasa en we zēn ier, de voetbalisten van plezier...*
- *Inka inka inkaka d' ezels èmme louzjen...*
- *Vivan bomma patatte mee sesjisj'n...*
- *En en dikke pēnsj ēn e stik van 't veirken...*
- *En gevoeldje gēr da niet oe weirem dat dad ès...*
- *Der kwam nen boer va Leven (Leuven) en va Leven kwam er nen boer...*
- *Zjef pakt den ond vast datje mē ni en bētij...*
- *Ejer oër af, èjer oër af met de schējer...*
- *Den emel ès den onzen vivan het goe bier...*
- *De soep ès goed, ze kēn ni beter wezen...*
- *En die gin oër 'n eed moed èm ni kammen...*
- *Garsong geef mē en bokskén veer mouë ēn veer mē moksken...*
- *En èje van a lēven zoeë nen dommerik gezien...*
- *Zouë zouë tege mouë 'k bēn toch zeker zo schoeën aske gouë...*
- *Aale douge vliejes ēn soep zonder weirken bē den troep...*
- *En onz' onderd frang moed op in zjanevel ēn zjakop...*
- *Wie got er mee we trekken nor sintj-Anneken...*
- *Eje ni gezien, n'avee voe pa vu...*
- *'t Zaa go rēger'n, 't zaa go woën, dat de melekes...*

- *Sojker, sojker mee platte kēs...*
- *En wēr èmmen de dikke Bēta al in eer zwēmbroekske zie stoën..*
- *Ons Karlinjeken kēpt e kinjeken...*
- *En dad a moeder da moest weet'n...*
- *Kerremèllekes troelala...*
- *Iejen twieje drouë vier, den Briel ès hier...*
- *Op Drēkeningenouwend, den bakker sleege zē wouëf...*
- *Mē lief ètj gējere vis as 't vēske poëlink ès...*
- *'t Eed ons deegde gedoën on ons èrtj'n...*
- *En mēn iejen biejen stoët ēn mēn ander moe marsjeren...*
- *G' ètj zwērtē kniene Melanie, ge moetj ze wasken...*

OM TE BESLUITEN

En dit zijn ze dan, de zowat 2000! (krachtwoorden niet eens meegerekend). We hebben ons geheugen geweld aangedaan, zeg maar uitgeperst. Wat er nog aan interessants in schuilt mag Joost weten, maar wij geven het op, in de bevredigende mening dat...

Maar ergens rijst misschien protest: wij vergaten een pak uitdrukkingen die de Haaltenaar als het ware uit de wieg heeft meegeregeng en vlot in de mond neemt om zijn gevoelens te vertolken. Om er slechts enkele te noemen:

- *As ke van d'n doejuvel sprèkt ziede zēne stējert*
- *Meiren bringen*
- *'t Rêgert ēn de zinne schēntj, 't ès kērremis in d' èlle*
- *Ze dronken e glas ēn ze pist'n ne plas ēn ze liet'n 't gelēk as 't was*
- *Ze zē van de prēkstoel gevall'n*
- *'t Es nor de kloëët'n*
- *Opgestoën ès plosj vergoën*
- *Schoeë va veir'n mo veir va schoeën*
- *A eed 'iet' lotte vliegen*
- *A 'n èntj va gin vrēmde*
- *Mee veel vouëven ēn zēss'n*
- *Ni miejer onger as de zjieje dēst*
- *Zēn oeëge zē grojjer as zēnnen bojk*
- *Emmen ès èmmen ēn krouēgen ès de koenstj*

- *Oe loëter op d'n ouvend oe schonjer volk*
- *Ze 'n ee gi zitt'nde gat*
- *'k Bēn blouē toe*
- *Gegeven ès gegeven*
- *Die zē gat verbrandt moed op de bloëre zitt'n*
- *Da 'n ké mēnnen brounj'n ni trèkken*
- *A 'n ee ginn'n nougel om zē gat te krabben*

Inderdaad àl pareltjes van volkse expressie en die stonden te dringen om in het bestek van deze studie te worden opgenomen. Maar, hoe onwaarschijnlijk het ook moge klinken, ze zijn allemaal onvervalst Algemeen Nederlands, zij het dan dialectisch gesproken.

Tenslotte: sommige items zullen de lezer wellicht als 'nooit gehoord' voorkomen. Men vergete echter niet dat iedere deelgemeente zowat haar eigen, heimatgebonden uitdrukkingen gebruikt.

Enkele moeilijke woorden in vertaling

A

- *aa*: u, uw
- *a- aë- aan'n*: uwe
- *agen*: houden
- *alom*: omweg
- *ammel*: allemaal
- *ann'n*: handen
- *arrēs*: pas, juist
- *ate*: houten
- *atted*: altijd
- *azoë*: alzo

B

- *bakaast*: bijna
- *beirem*: barm
- *blēs*: kaal
- *bēssom*: bezem
- *bēst*: barst
- *bēst*: borst
- *bētjes*: beetjes
- *betraan*: betrouwen
- *bēzze*: beurs
- *blaa(d)*: blauw
- *boeltj*: bult
- *boenjel*: bundel
- *bouëze*: schommel

D

- *daa*: dauw
- *dager*: duwer
- *datt'n*: dadels
- *dēmken*: duimpje
- *dēsken*: dorsen
- *doeë*: dooi
- *diejer'n*: doorn
- *doeën*: dode
- *doejvel*: duivel
- *dosjke*: Duitsers
- *driejegen*: dreigen

E

- *eef*: zuurdeeg
- *eet- eed*: heeft
- *eiremen*: armen
- *eirt*: erwt
- *ēkel'n*: stotteren
- *ēkt*: jeukt
- *ēndj*: eind
- *ēnjeken*: handje
- *ērkt*: luistert
- *ērt'n*: harde grond
- *ētj*: eet, heet, hebt

F

- *faat*: fout
- *flaa*: flauw
- *flate*: flauwte
- *flotj'n*: fluitje

G

- *gaa*: gouden
- *gèjeren*: gaarne
- *geprèkt*: gepredikt
- *gerèjen*: gereden
- *gēs*: gras
- *gescholl'n*: gescheeld
- *gezojjen*: gekookt
- *giejel*: heel
- *gin(ne)*: geen
- *grien*: groen
- *groën*: raden
- *grojjer*: groter
- *iejeke*: jeuken
- *iejen*: één
- *iejerekes*: hoorntjes
- *ier*: uur
- *immen*: hemd
- *irkes*: uurtjes
- *isj*: eens
- *ivvest*: ergens

K

- *kaa(d)*: kou(d)
- *kērrē*: kar, pit
- *kēsken*: kaarsje
- *kērf*: korf
- *kēst*: korst
- *kētj'n*: katje
- *kiejel'n*: kolen
- *kielen*: koelen
- *kintj*: kunt, kind
- *koën*: kwade
- *kosj*: kaats
- *kossj'n*: kaatsen
- *krèpt*: kruipt
- *kroë*: kraai
- *kwèst*: ruzie, wie weet

L

- *leer'n*: leuren
- *lei*: ligt
- *lērken*: laddertje
- *loën*: luiden, laden
- *louēf*: lijf
- *lousj*: luis

M

- *maan*: man, mouwen
- *meel'n*: molen
- *meesj*: mens
- *meir'n*: morgen
- *mērt*: markt
- *mēskēn*: meersen
- *mētt'n*: mutte (kalf)
- *moeëskēn*: morsen
- *mojjer*: moeder
- *mouljezel*: muilezel
- *Medaar*: St.-Medardus

N

- *Naa*: nu, nauw
- *nēvest*: naast
- *Nienof*: Ninove
- *nikker*: eens
- *nimmer*: niet meer
- *noër*: nauwer

O

- *oeëg*: hoog, oog
- *oeëgeverblēnjink*: ogenverblindend
- *oeëst*: oogst
- *oeëskēn*: oogje
- *oeët*: hoofd
- *oeltj'n*: knobbels

- *oenjer*: hoen
- *oër*: haar
- *oërdigēd*: aardigheid
- *oës*: haas
- *oesken*: hoekje
- *oësom*: adem
- *oltj*: haalt
- *Olsjt*: Aalst
- *oon*: hadden
- *ost'n*: haasten
- *ouëken*: eitje
- *ousjagen*: huishouden
- *outj*: uit
- *outjiejen*: uiteen
- *outjstonsj*: uitstaans
- *overèrken*: overluisteren

P

- *pèjerd*: paard
- *pēlj'n*: peter
- *plēmkes*: pluimpjes
- *ploeë*: plooi
- *plojm*: pluim
- *plosj*: plaats
- *Poëskēn*: Pasen
- *poëter*: pater
- *pouël*: pijl
- *pouëp*: pijp

R

- *raa* (*n*): ruwe
- *rèbber'n*: ribben
- *rêk*: hark
- *riejester*: rooster
- *riezje*: ruzie
- *rotj'n*: rootje

S

- *schaa*: schuwe
- *schiejef*: scheef
- *schiejen*: scheiden
- *schirr'n*: schudden
- *schriejeven*: schreeuwen, wenen
- *sêskes*: stuipen
- *sêvvest*: straks
- *slēs*: pantoffel
- *slinken*: linkerhand
- *snieje*: sneeuw
- *spagers*: spugers
- *staat*: stout
- *stolken*: staaltje
- *strèlj'n*: straatje
- *stroeë*: stro
- *swouël'ns*: terwijl

T

- *taloeër*: bord
- *teif*: durf
- *tērt*: trapt
- *tētter*: tater
- *toewak*: tabak
- *traan*: trouwen
- *traars*: trouwers

V

- *valling*: verkoudheid
- *veir*: ver
- *veirken*: varken
- *vēs*: vers
- *voër*: vader
- *vojjer*: verder
- *voor*: ploegvore
- *vloeën*: vlooiën
- *vrake(n)*: vrouwtje

W

- *wèjel'nd*: wereld
- *wevenèjer*: weduwnaar
- *wiejer*: knoest in hout
- *wilje*: weelde, wilde

Z

- *zaat*: zout
- *zèrg*: zorg
- *zètj*: zult, zet
- *zieken*: zoeken
- *ziet*: zoet
- *zilkès*: zieltjes
- *zinne*: zon
- *zjieje*: zee
- *zwēt*: zwart
- *zwètj*: zweet

Karikaturen

- *Imand zēn oeēr'n afzougen:*
zeuren, aandringen
- *A ligd onder de slēs:*
zijn vrouw is de baas
- *Zēn oeëre ston op zēnne rig:*
hij luistert niet
- *Ze zēn in 't zèlde bēddeke ziek:*
ze hebben dezelfde eigenschappen en gebreken
- *A eet de koeër' oën:*
hij is getrouwd
- *Zēn moesj sto schiejef:*
hij is humeurig
- *Ze zitj op eer bloem:*
ze maakt naaldwerk

- *Kak of giejene kak, de pot op:*
niet tegenstribbelen maar doen
- *Eet'n dad a gat op een toot stoët:*
zich dik eten
- *A ès in zē gat gebeet'n:*
hij is geraakt in zijn eer
- *A eed in zēnn'n dojm gekapt:*
heeft een 'wind' gelaten
- *Imand ne poëter schiljer'n:*
iemand beetnemen - bedriegen

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	p 5
Verantwoording.....	p 7
1. Overdrijvingen.....	p 11
2. Vergelijkingen	p 15
3. Met loze woorden	p 19
4. Stijlfiguren	p 23
5. Uit de nek gekletst	p 61
6. Oude gebruiken	p 65
7. Weer, natuur, landbouw.....	p 69
8. Berijmd	p 75
9. Plat, brutaal	p 81
10. Uitroepen, kortzinnen	p 83
Ouders- kindrelatie.....	p 92
Krachtwoorden	p 93
Metaforische naamgevingen.....	p 95
11. Zonder beeldspraak.....	p 97
12. Volksliedjes	p 125
Om te besluiten	p 128
Vertalingen moeilijke woorden	p 130
Verklaring karikaturen.....	p 135

KREDIETBANK

Steunt culturele activiteiten

*Met de steun
van het gemeentebestuur*

